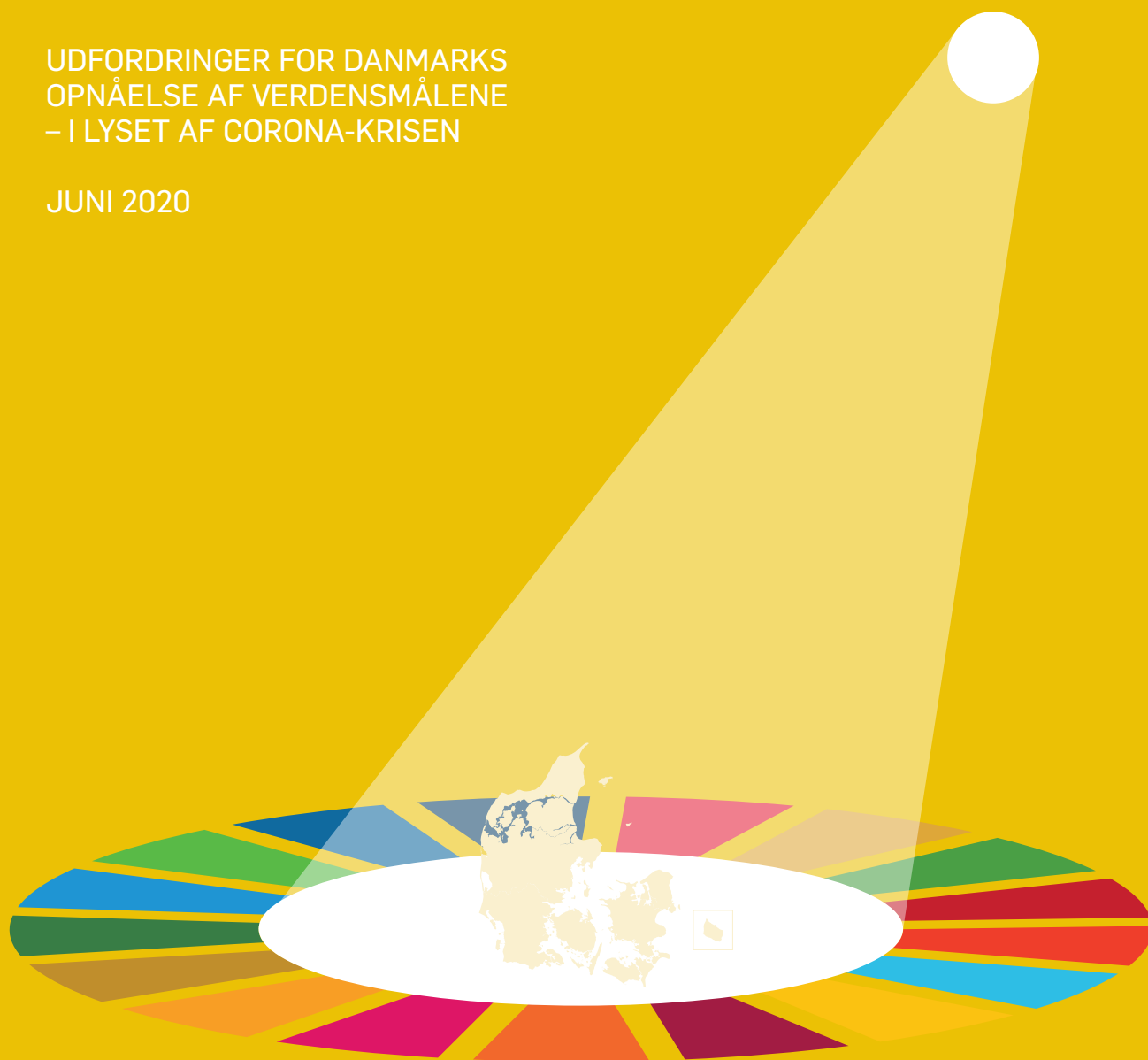

SPOTLIGHT RAPPORT

UDFORDRINGER FOR DANMARKS
OPNÅELSE AF VERDENSMÅLENE
– I LYSET AF CORONA-KRISEN

JUNI 2020

Denne rapport udgives halvvejs igennem året 2020. Et år, som vi allerede nu kan konkludere, ikke er som andre år. Da vi gik ind i 2020, stod vi på verdensplan overfor en global klimakrise, en global natur- og biodiversitetskrise, en global ulighedskrise og i stigende grad indskrænkning af journalister og forkæmperes råderum verden over. Da Corona-virusen spredte sig over hele verden i løbet af foråret, medførte det ikke kun en global sundhedskrise. Krisen gav også afsæt til en række uoverskuelige negative økonomiske, sociale og rettmæssige følger.

På den positive side viser Corona-krisen, at regeringer og befolkninger er i stand til at reagere hurtigt og effektivt, når vi står overfor en overhængende og nær fare. På den mere negative side udstiller Corona-krisen endnu engang uligheden i verden, hvor de fattigste og mest udsatte grupper i samfundet rammes hårdest. Det står også klart, at klimaet og jordklodens økosystemer måske nok får en lille 'pause' fra menneskehedens negative påvirkning nu og her, men på samme tid udskydes forhandlinger og handling i forhold til globale, grønne løsninger, hvilket er langt værre. Verdens børn og unge rammes også hårdt af Corona-krisen, blandt andet med nedlukning af skoler og uddannelsessteder. Piger er særligt udsatte, og bliver i højere grad overfaldet og tvangs-giftes bort.

En række regeringer bruger aktivt Corona-krisen til at fratage befolkninger rettigheder og afskære politiske modstandere muligheder for at indtage rollen som opposition. Erhvervslivet rammes hårdt økonomisk i både Danmark og i udlandet. Samtidig bliver allerede fattige og udsatte arbejdere i virksomhedernes forsyningskæder i den tredje verden endnu mere udsatte – mange bliver for eksempel fyret fra den ene dag til den anden uden et socialt sikkerhedsnet. De må ikke glemmes. Det står også klart nu, at sundhedssystemerne verden over ikke var klar til en pandemi. Manglen på beredskabsplaner, respiratorer og værnemidler har været tydelig og har formodentlig kostet menneskeliv.

Sammenlagt giver det et komplekst billede af enorme kriser. Kriser, som hver især bidrager til at gøre de andre kriser værre. Kriser, som vi hver især må gøre vores til at løse. Vores regering og politiske beslutningstagere må gå nye politiske veje, og det internationale samfund må stå sammen.

Vi står som både verdenssamfund og nationale aktører ved en række skilleveje. Ønsker vi at lukke os om os selv eller tror vi på international solidaritet; afventer vi økonomisk recession eller arbejder vi for en grøn, ansvarlig og retfærdig genstart af samfundene; øger vi tilliden til staten via tilbagerulning af indskrænkninger eller fastholdes indskrænkninger

med mistillid til følge; vil vi se kampen mod ulighed i sine mange aspekter øges eller en tilbagerulning af mange års fremgang?

De valg, vi træffer i Danmark og i resten af verden i dag, får betydning mange år ud i fremtiden, og det er derfor afgørende, at vores valg baserer sig på "building back better" – altså, at vi genopbygger vores samfund på en ny, ansvarlig, modstandsdygtig og bæredygtig måde. Implementeringen af 2030-dagsordenen og opnåelsen af FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling er en naturlig rettesnor for sådanne valg.

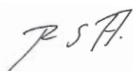
Vedtagelsen af 2030-dagsordenen for fem år siden gav os den samlede, politiske ramme, der er nødvendig for, at vi på samme tid kan tage de rigtige valg, overkomme kriserne og skabe en bæredygtig verden. Med et klart princip om, at alle borgere skal med i en bæredygtig udvikling. Den politiske aftale omfatter med dens 17 mål og 169 delmål for verdens udvikling alle nødvendige delelementer på tværs af klima, miljø, sundhed, økonomi, ulighed, menneskers rettigheder, uddannelse og en række andre områder.

Denne SPOTLIGHT-rapports formål er at belyse, hvor langt Danmark er fra opnå Verdensmålene, og i hvor høj grad Danmark bidrager til opnåelsen af Verdensmålene ude i verden. Det er tredje gang, at Globalt Fokus og 92-gruppen kommer med denne statusrapport på den danske indsats.

I lyset af Corona-krisen vil vi opfordre til, at rapportens indhold læses som løsningsforslag til at overkomme den komplekse krise vi står i. Vi, og vores to netværks medlemsorganisationer, kommer med anbefalinger til, hvilke valg den danske regering kan tage for at komme med modsvar til kriserne og samtidig bidrage bedre til at opnå Verdensmålene for bæredygtig udvikling.

En overordnet anbefaling er, at den danske regering skal udarbejde en handlingsplan for implementeringen af 2030-dagsordenen og opnåelsen af Verdensmålene. Vi kommer også med vores bud på, hvad en sådan handlingsplan kan indeholde. Samtidig kommer vores medlemsorganisationer med mere end 100 konkrete anbefalinger til, hvordan de danske politiske beslutningstagere kan igangsætte initiativer til modsvar på Corona-krisen og dens følger, samt modsvar til de allerede eksisterende kriser og i sidste ende bidrage til opnåelsen af Verdensmålene og herigennem en bedre verden for os alle sammen.

Vi håber, at du vil læse vores rapport med stor interesse, og at den kan bidrage til, at vi alle bliver klogere på, hvad der skal til for, at vi som land og som verden opnår Verdensmålene.

Rasmus Stuhr Jakobsen
Formand, Globalt Fokus

Torleif Jonasson
Formand, 92-gruppen

BAGGRUND

Denne SPOTLIGHT-rapport er udarbejdet af medlemsorganisationer under de to danske NGO-netværk Globalt Fokus og 92-gruppen i foråret 2020, med udgangspunkt i netværkenes fælles arbejdsgruppe om implementering af 2030-dagsordenen i Danmark og globalt. Formålet med rapporten er at belyse de udfordringer, som Danmark står overfor, i forhold til at nå Verdensmålene til fulde i Danmark og samtidig yde et maksimalt bidrag på globalt plan. I forbindelse med belysningen af de enkelte udfordringer er der indskrevet anbefalinger til, hvordan man, med politisk handling, kan løse de enkelte udfordringer.

De to netværks sekretariater har koordineret udarbejdelsen af rapporten samt udarbejdet indholdet til de generelle afsnit i rapporten: "*Bag om SPOTLIGHT-rapporten*", "*Vurdering*" og "*Overordnede anbefalinger*". De to sekretariater står på den baggrund til ansvar for indholdet af disse afsnit. Medlemsorganisationer under de to netværk har udarbejdet de tekster, der belyser de specifikke udfordringer inden for de enkelte Verdensmål og delmål samt anbefalinger til politisk handling. De enkelte forfattere af en belyst udfordring står dermed til ansvar for indholdet heri inklusive anbefalinger til politisk handling. Det har været tilladt for de

bidragsydende medlemsorganisationer at indhente ekspertviden hos aktører, som ikke er medlem af Globalt Fokus eller 92-gruppen. Disse aktører nævnes specifikt som en ekstern ressource under hvert enkelt Verdensmål, men er ikke ansvarlige for indholdet.

Rapporten er en revidering af samme rapport fra Globalt Fokus og 92-gruppen fra juni 2019. Det betyder, at vurderinger af den politiske fremdrift for at overkomme de belyste udfordringer kan være (men ikke nødvendigvis er) de samme, hvis der ikke er sket en forandring siden 2019. Det samme er tilfældet med de politiske anbefalinger under hvert mål.

Rapporten er grafisk opsat af grafisk designer Maja Wesnæs og trykt hos KLS Pureprint A/S.

LÆSEVEJLEDNING

Denne læsevejledning giver et overblik over rapporten, som er nyttigt for at forstå form og indhold.

1. SPOTLIGHT-RAPPORTENS PUBLIKUM: POLITISKE BESLUTNINGSTAGERE OG ALLE INTERESSEREDE I BÆREDYGTIGHED

Denne SPOTLIGHT-rapport er udarbejdet med henblik på, at politiske beslutningstagere og andre interesserede kan læse om udfordringer og anbefalinger. I rapporten er der et særligt fokus på, at politiske beslutningstagere – enten som del af en regering eller en opposition og uanset partifarve

eller ideologi – kan bruge indholdet af rapporten til at blive klogere på Danmarks udfordringer og handle på baggrund heraf. Indholdet af rapporten er samtidig så bredt, at man som generel politisk interesseret også kan finde viden om en lang række forskellige emneområder.

2. BELYSNING AF DANMARKS UDFORDRINGER

Danmark klarer sig umiddelbart bedre end mange andre lande inden for en lang række både Verdensmål og delmål. Det er dog ikke hensigten med denne SPOTLIGHT-rapport at måle på Danmarks opnåelse af Verdensmålene i forhold til andre lande. I stedet er fokus at belyse de udfordringer, som Danmark selv – uanfægtet andre landes niveau og arbejde

– har, når det kommer til at opnå Verdensmålene i Danmark eller bidrage til opnåelsen af Verdensmålene på et globalt plan. NGO'ernes vurderinger er altså alene baseret på denne kontekst, og er ikke et udtryk for en relativ sammenligning med andre lande.

3. EKSPERTERNES FOKUS PÅ UDVALGTE UDFORDRINGER

Belysningen af Danmarks udfordringer er fordelt på enkelt Verdensmål og dets delmål. Dem der har bidraget til belysningen af et Verdensmål og dets delmål peger på udfordringer, der skal overkommes, for at styrke opnåelsen af det enkelte delmål.

De 17 Verdensmål og 169 delmål udgør en holistisk ramme, da de hver især er gensidigt afhængige; løsningen på en udfordring inden for et (del)mål kan have positive eller negative konsekvenser for opnåelsen af andre (del)mål. Derfor har forfatterne sat specifikke delmål i fokus, mens (del)mål der

er relevante for det vurderede mål, er indsat nederst på hver side, under overskriften "*Husk også mål og delmål*". Der er dog ikke beskrevet udfordringer ift. samtlige delmål. Dette skyldes, at forfatterne har valgt at fokusere på udvalgte udfordringer for opnåelsen af delmålet, og fordi det netop er inden for disse emneområder og udfordringer, Globalt Fokus' og 92-gruppens medlemsorganisationer har deres ekspertise.

På den måde forsøger forfatterne at undlade at belyse udfordringer, som de ikke har viden om, for at styrke rapportens integritet og faglige kvalitet.

VURDERING AF VERDENSMÅLENE OPNÅELSE

Forfatterne har sat fokus på udfordringer i forhold til at nå hvert enkelt Verdensmål i og for Danmark. Af samme årsag er grundlaget for udfordringerne blevet vurderet af de respektive forfattere på henholdsvis nationalt og/eller internationalt niveau:

- Udfordringer med at opnå Verdensmålene i Danmark
- Udfordringer med at yde et positivt dansk bidrag til Verdensmålenes opnåelse globalt

Vurderingen opsummeres på tre parametre, som bidragsyderne har bestemt på baggrund af en vurdering af, om de respektive parametre er opfyldt.

DE TRE PARAMETRE INDEHOLDER:

1. "Politisk plan vedtaget":

Er der inden for det pågældende mål eller delmål (emne) vedtaget en plan, strategi eller politik, som kan bidrage til at løse udfordringen?

(Ja/Nej/-)

2. "Plan opdateret siden 2015":

Er denne plan/strategi/politik blevet opdateret siden 2030-dagsordenen blev vedtaget i september 2015?

(Ja/Nej/-)

3. "Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats":

Kan man med den nuværende plan/strategi/politik og implementeringen af denne forvente, at Danmark vil kunne løse udfordringen og realisere bæredygtig udvikling i overensstemmelse med målet?

(Ja/Nej/-)

Som en tilføjelse i år, har de vurderinger af opnåelse af de respektive mål, som ikke har ændret sig siden de blev belyst med SPOTLIGHT-rapporten fra 2019, fået stemplet "Uændret siden 2019". Dette gøres når forfatterne bag vurderingerne ønsker at fremhæve en eventuel manglende politisk handling for at opnå Verdensmålene.

Se en samlet oversigt over vurderinger på side 10.

VERDEN ER BAGUD – TID TIL HANDLING

FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling blev vedtaget i 2015. Målene anviser veje til at realisere visionen om bæredygtig udvikling frem mod år 2030. Vi har nu 10 år tilbage til at komme i mål. Og vi har som befolkninger og lande på den samme jord mulighed for at gøre 2020'erne til handlingens årti, hvor ambitiøse politiske målsætninger omsættes til reelle bæredygtige forandringer for mennesker, samfund og kloden. Arbejdet starter lige her. I hvert enkelt land. Også i Danmark.

FN's generalsekretær, António Guterres har grebet muligheden. I januar i år udråbte han 2020'erne til et "Decade of action"¹ – handlingens årti.

I Globalt Fokus og 92-gruppen engagerer vi os konstant i den politiske udvikling i Danmark, i Europa og globalt. De to netværks cirka 90 forskellige medlemsorganisationer har til sammen stor viden om, og konkret erfaring inden for alle Verdensmålene. Som en del af et stærkt dansk, europæisk og globalt civilsamfund, arbejder vi hver dag for en udvikling der er bæredygtig, både socialt, økonomisk og politisk, såvel som i forhold til miljø og klima.

Fem år efter vedtagelsen af Verdensmålene kan vi konstatere, at der er mange gode hensigter, men alt for lidt handling. De farvestrålende ikoner for de 17 Verdensmål og de 169 delmål maner til handling, men medfører ikke handling i sig selv. Det er tvingende nødvendigt, at indsatsen accelereres, hvis ambitionerne skal indfries. Retorikken skal omsættes til konkrete resultater.

2020 I SKYGGEN AF CORONA-VIRUSSEN

År 2020 vil for altid gå over i historien som corona-virusens år. Vi mærker alle konsekvenserne af virusens udbredelse, og vi kan med gru se os omkring i Danmark og i verden og konstatere dødsfald, økonomisk recession, voksende unge årgange uden adgang til uddannelse, manglende genforhandling af politiske aftaler om klima, biodiversitet og miljø og negative følgevirkninger herpå. Vi har med andre ord med ét rykket os markant længere fra at nå Verdensmålene i Danmark, i Europa og i hele verden.

Accelerationen af indsatser er af samme årsag blevet endnu mere nødvendig, og en bæredygtig forandring kræver en seriøs og ambitiøs indsats fra alle sider, også fra det danske politiske system. Med dette sigte har vi udarbejdet en række anbefalinger til politisk handling – både inden for landets grænser og i Danmarks internationale engagement. Det samme gjorde vi sidste år – og på samme måde vil vi fortsætte med at følge op og pege på muligheder for nye

initiativer og forbedringer af de hidtidige. Vi stiller gerne vores viden og erfaring til rådighed, både i forhold til forberedelse og gennemførelse af politiske handlingsplaner.

TO SKRIDT FREM OG ET TILBAGE

Der er sket fremskridt på nogle områder siden vi, i 2019 rapporterede om, hvordan det gik med at nå Verdensmålene.² Men der er også områder, hvor det går alt for langsomt – eller ligefrem går den forkerte vej – uden at dette skyldes corona-virusens udbredelse. Disse områder holder vi særligt øje med. Det handler for eksempel om:

- Intet land i verden, heller ikke Danmark, er i nærheden af at kunne realisere alle Verdensmålene i 2030 med de nuværende indsatser.³
- En million dyre- og plantearter risikerer udryddelse.⁴
- Mens en tredjedel af verdens mad går til spilde, er 800 millioner mennesker underernærede eller fejlnærede.⁵
- Udryddelsen af ekstrem fattigdom går for langsomt, og indsatsen for verdens fattigste er aftagende.⁶
- Klimaforandringerne sker hurtigere end frygtet. Verdens samlede CO₂-udledning er stadigt stigende.⁷
- Den økonomiske, sociale og politiske ulighed er stigende. Verdens 2.153 dollarmilliardærer ejer mere end 4,6 milliarder mennesker tilsammen samtidig med, at der er kommet 135 millioner flere fattige afrikanere de sidste 25 år.⁸
- Kun tre pct. af verdens befolkning lever i lande, hvor deres fundamentale rettigheder er beskyttede og respekterede.⁹

ET RIGT LANDS ANSVAR I VÆKSTENS PARADIGME

Den overordnede tanke med 2030-dagsordenen er, at målene skal nås af alle lande – og at ingen mennesker skal opleve at blive efterladt, mens den bæredygtige udvikling sker. Desværre efterlader den globale udvikling stadig milliarder af mennesker i fattigdom, og denne gruppe rammes desuden hårdere af naturkatastrofer og andre kriser, som for eksempel corona-pandemien. Mange lande arbejder slet ikke med Verdensmålene som pejlemærke for fremskridt.

En af de største udfordringer i forbindelse med Verdensmålene er, at der mangler et nuanceret syn på sammenhængen mellem vækst og bæredygtighed, eller mere præcist: mellem økonomisk vækst (målt som stigende BNP) og de samlede påvirkninger af miljø og samfund. Opretholdes den nuværende globale, materielle vækst, øges presset på jordens ressourcer, både de fornyelige og de ikke-fornyelige (herunder de fossile). Med det nuværende

OVERORDNEDE ANBEFALINGER

Økonomisyn bliver de livsunderstøttende økosystemer i stigende grad overbelastet; uligheden i verden bliver større år for år; og basale menneske- og arbejdstagerrettigheder bliver sat endnu mere under pres end tilfældet er i dag.

Denne problemstilling skal på grund af corona-virussens udbredelse, og den heraf følgende økonomiske recession, imidlertid ses i et nyt lys. For spørgsmålet er nu, om det netop ikke er i denne, svære situation, verdens ledere skal reagere ved at udtænke og gennemføre nye, politiske og økonomiske initiativer, der både holder hånden under mennesker, økosystemer og klimaet? Hvis corona-krisen medfører én positiv ting, må det være muligheden for at investere i den verden, som vi med 2030-dagsordenen er blevet enige om, at vi ønsker.

Vi opfordrer til, at debatter og politisk-økonomiske initiativer skifter fokus til overordnet at sigte på at fremme menneskers livskvalitet og mindske belastning af naturen. Et skifte, som er ved at ske i for eksempel Skotland, New Zealand og Island.¹⁰ Økonomisk vækst er et middel, men må ikke forblive et mål i sig selv. En nuanceret vækstdebat, i globalt perspektiv er nødvendig og kræver, at der i vækstforståelsen skelnes mellem på den ene side rige, og stærkt industrialiserede lande med et højt materielt forbrugsniveau, som for eksempel Danmark, og på den anden side lande (eller områder), der er præget af fattigdom og lav industrialiseringsgrad og/eller mangelfuld infrastruktur.

Vi har brug for en grøn omstilling og et mindre forbrug i den rige del af verden. Og vi har brug for en grøn udvikling i den fattige del af verden, som skal undgå at gentage den riges verdens fejl med ensidigt fokus på økonomisk vækst baseret på stigende forbrug af ikke-fornyelige og fossile ressourcer og overudnyttelse af naturen.

Rige lande – også Danmark – lever ikke tilstrækkeligt op til deres særlige ansvar for at levere på Verdensmålene. Vi mangler blandt andet politisk handling i forhold til klimaambitionerne og ulighed. Sammenhængene mellem biodiversitet, et sundt miljø på jorden – inklusiv i havet, og klimaforandringerne, er slet ikke tænkt ind i de politiske planer eller i vores hverdag. Vores forbrug og produktion leder til enorme tab af ressourcer. Uligheden stiger, og der vedtages lovgivning, der diskriminerer mindretal og udfordrer internationale konventioner. De fattigste befolkningsgruppers andel udgør en stadig lavere del af den samlede indkomst. Penge til offentlige goder forsvinder i skattely. Bare for at nævne nogle eksempler.

FREMtiden ER NU

Når vi efterspørger handling fra Danmarks side, skal vi huske, at verden omkring os også skal handle. Vi skal bruge de internationale rammer som løftestang og som inspiration til danske initiativer. *Fremtiden er nu* er titlen på den første

*Global Sustainable Development Report*¹¹ om den samlede globale situation i forhold til Verdensmålene.

Det pointeres i denne rapport, at vi ikke kan vente på kriserne, men skal forsøge at forhindre dem i at opstå ved at handle nu. Hver især, kollektivt og videnskabeligt. Dette er nødvendigt for at styrke menneskelig trivsel; overgå til bæredygtige og retfærdige økonomier; opbygge bæredygtige fødevarer-systemer og sunde kostvaner; opnå fossilfrie energiformer og universel adgang til energi; fremme bæredygtige byer og bymæssige områder; samt sikre de globale miljømæssige fællesgoder.

Danmark har rige muligheder for at bidrage i forhold til alle disse områder, men det forudsætter, at danske institutioner og organisationer på det politiske niveau, i erhvervsliv og i civilsamfund sætter stærkt ind på at skabe nye former for målrettet og effektivt samarbejde, på tværs af hidtidige administrative, faglige og andre grænser. Danmark må leve op til sit ansvar og løfte sin del af den enorme opgave. Og vi skal op i gear.

VI FØLGER UDVIKLINGEN I SKYGGEN AF CORONA-KRISEN OG BAKKER OP OM EN NY HANDLINGSPLAN

Følgerne af corona-krisen kræver politiske initiativer som modsvar. De kræver handling i det allerede udråbte 'handlingens årti'. Danske politikere og regeringen skal levere rammerne for en dansk, bæredygtig genstart, der samtidig gør Verdensmålene til et fælles, universelt og tværgående element i al politisk handling udmøntet i anvisninger og motivation til adfærdssændringer hos alle danskere. Som første skridt kræver dette en ny dansk handlingsplan for Verdensmålene, som sammentænker politiske initiativer på tværs af områder og på tværs af indenrigs- og udenrigspolitik.

Handlingsplanen skal være langsigtet og med 2030 som første milepæl. Globalt Fokus og 92-gruppen anbefaler derfor den danske regering at udarbejde en handlingsplan, som:

- Indeholder udarbejdelsen af en analyse af Danmarks bæredygtige udfordringer, der kan danne afsæt for nye politiske beslutninger (en såkaldt "gap-analyse").
- Integrerer menneskerettigheder og "Leave no one behind"-princippet som centrale, og helt afgørende, elementer i opnåelsen af Verdensmålene.
- Stadfæster at der skal udføres en konsekvensanalyse af alle nye loves samlede effekt på opnåelsen af Verdensmålene (en såkaldt "screeningsmekanisme") som et permanent instrument i dansk lovpraksis.
- Nedsætter et tværsektorielt rådgivende organ til at understøtte arbejdet for at opnå Verdensmålene og rådgive regeringen i sit arbejde.

OVERORDNEDE ANBEFALINGER

- Opridser en plan for finansiering af Danmarks arbejde for opnåelsen af Verdensmålene – både i ind- og udland. Denne skal inkludere fokus på offentlig støtte, offentlige investeringer, bæredygtig økonomisk afgiftspolitik, stigning i Danmarks udviklingsbistand, mobilisering af private ressourcer og integration af Verdensmålene som centrale elementer i Finansloven.

Regeringens tilgang til monitorering af, og opfølgning på, opnåelsen af Verdensmålene er et vigtigt led i en kommende handlingsplan. For at sikre størst mulig legitimitet er det vigtigt, at regeringen er åben, transparent og involverende igennem alle processer. Globalt Fokus og 92-gruppen anbefaler, at regeringen udarbejder én samlet monitorerings- og opfølgningsmekanisme, der indskrives i handlingsplanen, og som indeholder:

- Brug af det globale indicatorsæt, som Danmarks Statistik årligt rapporterer på,¹² frem for at bruge egne opsatte målsætninger og indikatorer. "Vores Mål"-projektets supplerende, nationale indikatorer kan på sigt integreres.¹³ Desuden bør regeringen integrere procesindikatorer, der måler graden af sammentænkning af politikker. OECD har udgivet kvalificerede bud på indikatorer.¹⁴
- En årlig statusrapport på opnåelsen af Verdensmålene og Danmarks internationale bidrag, udarbejdet af en uafhængig instans, blandt andet med et tilbagevendende fokus på, om Danmark bidrager til løftet om "Leaving no one behind", så de mest udsatte også medtænkes i monitoreringen af Verdensmålenes opnåelse.
- En årlig drøftelse af Danmarks indsats for opnåelse

- af Verdensmålene blandt Folketingets partier i Folketingssalen på baggrund af den årlige statusrapport.
- Udarbejdelse af Voluntary National Review (VNR) hvert tredje år i forbindelse med FN-topmødet High Level Political Forum (HLPF). Udarbejdelsen af denne rapport bør starte et år før med bred inddragelse af aktører på tværs af det danske samfund. Inddragelsen bør blandt andet indebære integration af lokale afrapporteringer fra civilsamfundet inklusiv Voluntary Local Reviews (VLR).
- Høring og inddragende proces forud for regeringens præsentation af VNR rapporteringen til gennemgang ved HLPF-mødet, inklusiv fremlæggelse i Folketinget, national høring og høring i FN's europæiske regionale forum for bæredygtig udvikling.
- Forpligtelse til at sikre at civilsamfundets stemme bliver hørt under HLPF-sessionen i forbindelse med Danmarks præsentation, for eksempel via taletid og mulighed for opfølgende spørgsmål.

Civilsamfundet vil fremadrettet fortsætte med at stille konkrete forslag til politisk og implementerende handling. Når vi i Danmark og i verden er kommet os over corona-krisen og dens følgevirkninger, vil vi stadig stå med klimaforandringer, store miljøproblemer, voksende ulighed, krænkelse af menneskerettigheder og flere andre, store udfordringer. Det kræver bredt samarbejde at løse udfordringerne, og i civilsamfundet ser vi frem til, at vores engagement og kompetencer inddrages i videst muligt omfang, for at styrke og kvalificere Danmarks nationale og internationale indsats i forhold til at overkomme udfordringerne og nå Verdensmålene.

KILDER

- 1 <https://www.un.org/sg/en/content/sg/speeches/2020-01-22/remarks-general-assembly-priorities-for-2020>
- 2 http://globaltfokus.dk/images/SPOTLIGHT-Rapport_Enkeltsider.pdf
- 3 https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24797GSDR_report_2019.pdf
- 4 <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf>
- 5 <https://unstats.un.org/sdgs/report/2019/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2019.pdf>
- 6 <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620928/bp-time-to-care-inequality-200120-en.pdf>
- 7 https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24797GSDR_report_2019.pdf
- 8 <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620928/bp-time-to-care-inequality-200120-en.pdf>
- 9 <https://civicus.contentfiles.net/media/assets/file/GlobalReport2019.pdf>
- 10 <https://www.gov.scot/groups/wellbeing-economy-governments-wego/>
- 11 https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24797GSDR_report_2019.pdf
- 12 <https://www.dst.dk/da/Statistik/Sdg>
- 13 <https://www.voresmaal.dk/om-projektet>
- 14 https://www.oecd.org/gov/pcsd/Draft%20proposal_PCSD%20process%20indicators.pdf

OVERSIGT: VURDERING AF DANMARKS ARBEJDE MED VERDENSMÅLENE

- 1 Politisk plan vedtaget
- 2 Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen
- 3 Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats

- ✓ Ja
- ✗ Nej
- Ikke vurderet

National opnåelse

Internationalt bidrag

VERDENSMÅL	DELMÅL I FOKUS	1	2	3	1	2	3	SIDE
1 Afskaf fattigdom	1.3 • 1.A • 1.B	✓	✓	✗	✓	✓	✗	11
2 Stop sult	2.3	—	—	—	✗	✗	✗	12
3 Sundhed og trivsel	3.3 • 3.4 • 3.7 • 3.8	✗	✗	✗	✓	✓	✗	13
4 Kvalitetsuddannelse	4.1 - 4.7 • 4.A	✓	✓	✗	✗	✗	✗	14
5 Ligestilling mellem kønnene	5.2 • 5.4 • 5.6	✗	✗	✗	✗	✓	✗	15
6 Rent vand og sanitet	6.1 • 6.3	UÆNDRET SIDEN 2019	✓	✗	✗	—	—	16
7 Bæredygtig energi	7.1 - 7.3	✓	✓	✓	✓	✓	✗	17
8 Anstændige jobs og økonomisk vækst	8.3 • 8.5 - 8.8	✓	✓	✗	✓	✓	✗	18
9 Industri, Innovation og Infrastruktur	9.1 • 9.2 • 9.5 • 9.A	✓	✓	✗	✓	✓	✗	19
10 Mindre ulighed	10.1 - 10.6	✗	✗	✗	✓	✗	✗	20
11 Bæredygtige byer og lokalsamfund	11.3 • 11.6	✓	✓	✗	✗	✓	✗	21
12 Ansvarligt forbrug og produktion	12.2 • 12.4 • 12.7	UÆNDRET SIDEN 2019	✓	✗	✗	✓	✓	22
13 Klimaindsats	13.2 • 13.A	✓	✓	✗	✓	✓	✗	23
14 Livet i havet	14.1 • 14.2 • 14.4 • 14.5 • 14.7	UÆNDRET SIDEN 2019	✓	✗	✗	✓	✗	24
15 Livet på land	15.1 • 15.2 • 15.5 • 15.9	UÆNDRET SIDEN 2019	✓	✗	✗	✓	✓	25
16 Fred, retfærdighed og stærke institutioner	16.1 - 16.3 • 16.6 - 16.10	✗	✗	✗	✓	—	✗	26
17 Partnerskaber for handling	17.1 - 17.4 • 17.14 • 17.17	✗	✗	✗	✗	✗	✗	27

VERDENSMÅL 1 AFSKAF FATTIGDOM

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Indfør sociale sikkerhedsnet

Mobilisér ressourcer for at afskaffe fattigdom

Skab politiske rammer, der gavner fattige af begge køn

NATIONALT

ANBEFALINGER

Danmark har overordnet et stærkt socialt sikkerhedsnet. I løbet af de seneste årtier er det dog blevet svækket af en lang række reformer, der har til formål at øge incitamentet til at arbejde. Det har medført differentiering af målgrupper, afvikling af huslejekomensation og særligt lave ydelser til visse familietyper. Indvandrere og flygtninge, der ikke har boet i Danmark over 40 år, har kun ret til en såkaldt brøkpension, der ligger under OECD's fattigdomsgrænse, ligesom mange modtager en særligt lav kontanthjælp. Alt det har medvirket til en stigende fattigdom. I 2018 levede cirka 250.000 danskere i fattigdom – 50.000 flere danskere end i 2015.¹

Begrænsningen af det sociale sikkerhedsnet skal ses i lyset af arbejdskraftens fri bevægelighed i EU. Dette presser lønniveauet i enkelte brancher, og det danske ydelsessystem presses af, at sikkerhedsnettet er mindre generøst i øvrige lande.

- Indfør en politisk anerkendt fattigdomsgrænse, for eksempel den Danmarks Statistik har udviklet med udgangspunkt i FN's Verdensmål.
- Arbejd for fælles aftaler om socialt sikkerhedsnet i EU.
- Sidestil brøkpensionister med danske pensionister.
- Afskaf differentiering af kontanthjælp på baggrund af alder og etnicitet, og genindfør komensation for høj husleje.

INTERNATIONALT

ANBEFALINGER

Selvom global fattigdom er faldende, er problemet stadig stort. UNICEF vurderer, at cirka halvdelen af verdens børn lever i fattigdom. Desuden er det på verdensplan kun hver anden ældre borger, som er sikret en form for pension.

I EU er målsætningen om at nedbringe fattigdom slået fejl, på grund af manglende politisk handling. 117 millioner europæere, især i Syd- og Østeuropa,² er truet af fattigdom.

Danmark har traditionelt set haft en udviklingsbistand som var baseret på et princip om fattigdomsbekæmpelse, men i de seneste udviklingspolitiske strategier er fokus flyttet til vækstskabelse og bekæmpelse af migration. Udviklingsbistanden er skåret fra 1 procent af BNP i 1990'erne til 0,7 procent af BNP i 2010'erne.

Princippet om "leave no one behind" forpligter dog Danmark til at bekæmpe fattigdom og marginalisering af skrøbelige grupper.

- Danmark bør holde fast i et fattigdomsfokus og arbejde for, at donorer holder fast i princippet om "leave no one behind".
- Danmark bør arbejde for, at universelle sociale pensioner for ældre indføres i alle lande, for at sikre ældre et eksistensgrundlag og en værdig alderdom.

VERDENSMÅL 2 STOP SULT

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

2.3

Små fødevarer-
producenter skal
producere det
dobbelte

INTERNATIONALT

Ifølge FN's Generalsekretærs Statusrapport³ for Verdensmålenes fremskridt i 2019 for Mål 2, er forekomsten af sult steget for tredje år i træk, og der er kun sket begrænset fremskridt for at bekæmpe fødevarer-sikkerhed og underernæring for millioner af mennesker. Den globale efterspørgsel på jord, den stigende tørke og katastrofer forbundet med klimaforandringer er afgørende faktorer for denne udvikling, som i alarmerende grad rammer oprindelige folk, der er blandt de mest marginaliserede grupper i verden.

For oprindelige folk, der udgør 5 procent af verdens befolkning, men 15 procent af verdens fattigste⁴, er realiseringen af Mål 2 uløseligt forbundet med adgang til og kontrol over jord, territorier og naturressourcer, og til at der tages hensyn til de kulturelle værdier, der er knyttet til fødevarer.

Delmål 2.3⁵ inkluderer specifikt oprindelige folk, når den kalder på en fordobling af landbrugsproduktionen gennem en sikker og lige adgang til jorden. Implementeringen af delmålet er vigtigt for oprindelige folk, fordi det kræver, at regeringer respekterer oprindelige folks kollektive jordrettigheder og dermed også udgør en unik mulighed for at oprindelige folk kan bevare deres kultur og levevis.

For at sikre, at implementeringen af Mål 2 ikke lader de dårligst stillede i stikken, er det afgørende, at Danmark understreger sammenhængen mellem retten til mad og jordrettigheder, særligt for oprindelige folk.

Hvis Danmark forpligter sig til at stoppe sult, og opnå fødevarer-sikkerhed bør Danmark være en stærk fortaler for, at der sikres en menneskerettigheds-baseret til Mål 2 og advokere for, at nationale statistikker inkluderer disaggregeret data om status for fødevarer-sikkerhed og ernæring for de mest marginaliserede befolkningsgrupper.

ANBEFALINGER

For at fremme implementeringen af Mål 2 skal Danmark:

- Advokere for, at jordrettigheder forbliver en prioritet i implementeringen af Verdensmålene, og at fremskridt måles med specifikke indikatorer
- Promovere juridisk anerkendelse af oprindelige folks kollektive jordrettigheder.
- Promovere bæredygtige dyrkningsmetoder og traditionelle fødevarer-systemer
- Støtte op om oprindelige folks bæredygtige og traditionelle erhverv til støtte for deres fødevarer-sikkerhed og afvise politikker, som går imod disse.
- Promovere, at staters nationale handlingsplaner for Mål 2 identificerer specifikke metoder for at sikre beskyttelse af oprindelige folks fødevarer-systemer.
- Være frontkæmper for at den private sektor respekterer og styrker oprindelige folks jordbesiddelsesrettigheder.

VERDENSMÅL 3 SUNDHED OG TRIVSEL

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

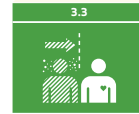

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

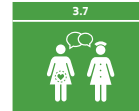
Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Bekæmp smitsomme sygdomme

Red flere fra at dø af ikke-smitsomme sygdomme, og styrk mental sundhed

Giv alle adgang til seksuel- og reproduktiv sundhed og familieplanlægning

Giv alle adgang til lægehjælp

NATIONALT

Udbrud af smitsomme sygdomme, såsom COVID-19, påvirker menneskers mentale sundhed. Bekymringer for smittefare og krav om at holde afstand kan skabe symptomer på stress og depression.⁶ I forvejen oplever Danmark i disse år større psykisk sårbarhed og mistrivsel, navnlig blandt børn og unge. COVID-19-udbruddet, og følgerne heraf, vil skabe yderligere risiko for psykisk mistrivsel. Det er positivt, at regeringen adresserer mental trivsel i sin håndtering af coronakrisen.

ANBEFALINGER

- Regeringen bør lave en national handlingsplan for mental sundhed og trivsel blandt børn og unge, med fokus på de mest sårbare og udsatte. Planen skal tage højde for alle aspekter af børns liv. Både børn og relevante civilsamfundsaktører bør inddrages i udviklingen af planen.

INTERNATIONALT

COVID-19-pandemien viser, at robuste sundhedssystemer er afgørende for bæredygtig udvikling på tværs af alle sektorer. Sygdommen rammer de i forvejen svage sundhedssystemer hårdest, og allerede eksisterende uligheder forværres af såvel COVID-19 som de socioøkonomiske følger heraf:

ANBEFALINGER

- Ældre mennesker har eksempelvis ofte nedsat immunsystem og en række andre sygdomme, hvilket gør dem mere modtagelige for coronavirussen, ligesom COVID-19 vil ramme dem hårdere. I Kina er 80 procent af de døde +60 år.
- Personer der lever med HIV i det globale syd har typisk lavt immunforsvar, fordi de ikke er velbehandlede. Størstedelen lever i fattigdom uden adgang til basale sundhedsydelser.
- Selvom mænd oftere dør af COVID-19, rammes piger/kvinder hårdt, fordi adgang til prævention, fødselshjælp og abort besværes, da ressourcerne til sundhed bliver omfordelt. Samtidig betyder isolationen, at flere kvinder og børn udsættes for vold i hjemmet.⁷
- Børn, der vokser op i skrøbelige lande og humanitære kriser, er særligt udsatte på grund af eksisterende fysisk og psykisk sårbarhed. De lever i fattigdom eller er på flugt, og adgang til basale sundhedsydelser forværres. Risiko for fejlernæring vokser, og vaccinationer kan ikke gennemføres.
- I overbelagte fængsler og slumområder bor mennesker fysisk tæt sammen og mangler rent vand og sanitet. er ligeledes særligt udsatte. De står bagerst i køen til lægehjælp og er fejlernærede; hvilket svækker immunforsvaret.

- Regeringen bør atter gøre sundhed til en kerneprioritet i Danmarks udviklingspolitiske og humanitære indsatser, og bakke aktivt op om Universal Health Coverage. Som en del heraf, skal regeringen som en del af sin udviklingspolitik opprioritere mental sundhed.
- Det er positivt, at Danmark bidrager til håndtering af coronakrisen via FN-systemet, civilsamfund og bilateralt. Men pengene bør ikke tages fra eksisterende udviklingsprojekter og dermed fra verdens fattigste mennesker.

VERDENSMÅL 4 KVALITETSUDDANNELSE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

Gør grundskole og ungdomsuddannelse gratis for alle

Undervis i bæredygtig udvikling og globalt medborgerskab

Byg og opgrader inkluderende, sikre skoler

NATIONALT

Omkring 4.000 flygtninge i Danmark har ikke adgang til – eller skal betale for – deres uddannelse på grund af deres midlertidige flygtningestatus.⁸

Vi takker regeringen for afskaffelsen af omprioriteringsbidraget, men efter års besparelser, kan uddannelsesinstitutionerne ikke længere levere ordentlig kvalitet. Samtidig er vi kritiske overfor den udhuling af SU'en, der fulgte SU-reformen fra 2013, hvilket har forringet mulighederne for at alle kan tage en uddannelse.

Undervisning i globale forhold, etik, menneskerettigheder, bæredygtighed, ligestilling, køn, krop og seksualitet samt ikkevoldelig kultur, giver elever de nødvendige kompetencer til at kunne navigere i et komplekst samfund.

ANBEFALINGER

- Regeringen bør sikre, at uddannelse er gratis for alle.
- De penge, der er sparet på uddannelse til uddannelsesinstitutionerne, skal tilbageføres.
- En SU der sikrer, at alle har mulighed for at tage en videregående uddannelse.
- Der bør undervises i globale forhold og menneskerettigheder, og de internationale vejledere bør genindføres hurtigst muligt.
- Undervisning i normkritisk pædagogik samt sundheds- og seksualundervisningens fagdidaktik skal styrkes på læreruddannelsen.

INTERNATIONALT

Børn og unge er de mest udsatte i humanitære katastrofer. De vokser op under traumatiske forhold med manglede mad og sikkerhed, hvilket betyder, at de ofte får alvorlige indlæringsvanskeligheder, hvis ikke de modtager psykosocial støtte, når de skal tilbage i skole efter katastrofen. Kun tre procent af unge flygtninge får en videregående uddannelse. Det er godt, at Danmark er en stor donor til Education Cannot Wait programmet, men meget mere bør gøres.⁹

Den stigende globale udfordring med kommerialisering af uddannelse truer uddannelse som en menneskeret. Selv fattige mennesker ender med at betale for deres børns uddannelse, og offentlige penge til uddannelse risikerer at ende hos internationale uddannelsesfirmaer, der bruger standardiseret materiale, utrænede lærere og usikre bygninger til deres skoler. Manglende seksuelle og reproduktive sundhedsydelse og rettigheder, samt dårlige og manglende toiletforhold, fører alt for ofte til, at piger undlader at komme i skole under deres menstruation og ender med at forlade skolen tidligt. Det er positivt, at Danmark vil øge indsatsen for pigers og kvinders rettigheder i udviklingslandene, herunder gennem uddannelse, samt ved internationale forhandlinger.

ANBEFALINGER

- Regeringen bør følge Europa Kommissionens eksempel og øge andelen af den danske humanitære bistand der går til uddannelse, til 10 procent.
- Regeringen bør støtte initiativer, der sammentænker koordinering af kriseindsatser og sikrer både beskyttelse og kvalitetsuddannelse for børn i kriser.
- Regeringen bør sikre, at dansk bistand ikke går til profitaktører på uddannelse gennem for eksempel IFU, Verdensbanken og IFC.
- Danske politikere skal sammentænke seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder med uddannelsesmuligheder for at fremme uddannelse af særligt udsatte grupper.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 5 LIGESTILLING MELLE KØNNENE

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

5.2

Stop al vold og udnyttelse rettet mod kvinder og piger

5.4

Værdisæt ulønnet omsorgsarbejde, og del ansvaret i hjemmet

5.6

Giv alle adgang til seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder

NATIONALT

I Danmark er der behov for et større fokus på politisk ligestillingslovgivning rettet mod arbejdsmarkedet og hjemmene.¹⁰ Danmark halter bagefter andre nordiske lande med barselsrettigheder til mænd, og danske kvinder varetager 54 minutters husarbejde mere om dagen end danske mænd.¹¹ Samtidig ses lavere lønninger i de brancher, hvor kvinder er i overtal.^{12,13} Dette vidner om et kønsdiskriminerende økonomisk system, hvor jobs, der traditionelt besættes af kvinder, ikke bliver aflønnet på en måde, der afspejler indsats og værdiskabelse.¹⁴

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal tage ligestillingslovens krav om en ligestillingsvurdering alvorligt.
- Danske politikere skal tage lovgivningsinitiativer i brug overfor mere lige fordeling af barselsorlov mellem mænd og kvinder.
- Regeringen og arbejdsmarkedets parter skal arbejde for reel ligeløn. Dette kræver fokus på kønsopdelingen af arbejdsmarkedet.

INTERNATIONALT

Udviklingsministeren har flere gange udtalt, at Danmark skal have en feministisk udviklingspolitik.¹⁵ Vi forventer, at den vil basere sig på menneskerettighederne og på princippet om 'leave no one behind'. Dette betyder blandt andet en stærk støtte til basale velfærdsydelser, såsom universel adgang til sundhed og uddannelse. Det er afgørende, at regeringen anerkender, at mange mennesker er udsat for såkaldt 'dobbelt diskrimination'.

Det er for eksempel dobbelt diskriminerende, at kvindelige miljø- og menneskerettighedsforkæmpere i stigende grad udsættes for kønsbaseret vold, for at dæmpe deres stemme og kamp.¹⁶ Samtidig overses piger og unge kvinders (10-24 år) særlige sårbarheder overfor eksempelvis tvangsægteskaber, afbrudt uddannelse og tidlig graviditet. Det samme gælder for den medfølgende marginalisering. Hvis ligestilling reelt skal sikres, skal der tages hånd om alle faktorer samtidig.

Der har de sidste år været pres på kvinders seksuelle og reproduktive rettigheder (SRR). Danmark har en unik position til at fremme ligestilling og SRR globalt, blandt andet via mangeårigt politisk og finansiel støtte hertil, samt vores medværtsskab af Nairobi Summit i 2019.

ANBEFALINGER

- Danmarks udviklingsarbejde og -politik skal tage højde for de måder, som diskrimination på baggrund af køn relaterer til andre former for undertrykkelse.
- Regeringen bør i sin indsats for at styrke og beskytte menneskerettighedsforkæmpere, sætte øget fokus på kvinder fra oprindelige folk.
- Regeringen bør fortsat have fokus på at fremme ligestilling og SRR i relevante globale fora, og sikre, at der bliver fulgt op på de løfter som blev indgivet under Nairobi Summit i 2019.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 6 RENT VAND OG SANITET

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Giv adgang til rent drikkevand

Styrk vandkvaliteten og rens og brug spildevand bedre

NATIONALT

Hovedparten af den danske befolkning forsynes i dag med drikkevand fra cirka 2.500 vandværker. Vandet overholder ofte ikke de EU-fastsatte grænseværdier for indhold af sprøjtegifte. Dette bekræftes af, at det udvidede analyseprogram i 2018 fandt pesticidrester i 40,8 procent af de aktive vandværksboringer, mens grænseværdien var overskredet i 11,1 procent af boringerne.¹⁷ Nogle kommuner følger ikke op på tilsynet med vandværker, der finder sprøjtegifte i drikkevandet, så drikkevandet kan være forurenset over grænseværdien.¹⁸ En opgørelse til folketinget har vist, at der i en femårsperiode var 46 vandværker der leverede drikkevand til forbrugere, som var forurenset over grænseværdien.¹⁹ Desuden henter næsten halvdelen af enkelthusstande med egen indvending vand, hvor grænseværdien for pesticidrester overskrides.

Fund af godkendte sprøjtegifte i grundvand betyder ikke forbud; og forsigtighedsprincippet bruges ikke.

Der er i 2020 vedtaget et forbud mod erhvervs-mæssig brug af pesticider i Boringsnære Beskyttelsesområder, BNBO, men ikke i de sårbare indvindingsområder. Forbuddet gælder ikke BNBO i byområder, hvor private og myndigheder sprøjter pesticider ud på befæstede arealer, hvor der ikke sker en nedbrydning, fordi den biologisk aktive rodzone er fjernet, hvorved der dannes forurenset grundvand.

Den nuværende godkendelsespraksis for regulering af brugen af pesticider betyder, at niveauet af pesticidrester i grundvand godkendes, selv om pesticidrester i gennemsnit på årsniveau udvaskes i koncentrationer op til grænseværdien. Fortsættes denne praksis vil alt grund- og drikkevand fra magasiner under arealer, hvor der bruges pesticider, med tiden indeholde disse stoffer.

ANBEFALINGER

- Danske politikere bør sikre, at der fortsat udtages vandprøver fra ledningsnettet fra alle vandværker, så der kan reageres hurtigt på konstaterede forureninger. Det er ikke nok, at de fleste vandværker fortsat gør dette.
- V-LA-K regeringens beslutning om, at enkelthusstande med egen indvending ikke behøver at teste drikkevandet, bør omgøres.
- Danmark bør indføre en mere restriktiv regulering af brugen af pesticider, der hvor grundvandet dannes på kort sigt og udfase brugen på mellemlangt sigt. Godkendelser af pesticider, som kan ende i grundvandet, skal stoppes.
- Der skal gennemføres forbud mod salg af pesticider til private, og der skal gennemføres et forbud mod brug af pesticider på befæstede arealer.

VERDENSMÅL 7 BÆREDYGTIG ENERGI

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Giv alle adgang til moderne energi

Forbedringen af energieffektiviteten skal fordobles

NATIONALT

I forlængelse af energiaftalen i 2018 blev der afsat finansiering til at opnå en vedvarende energiandel (VE) på 55 procent i 2030. Med den politiske aftale om klimaloven den 6. dec. 2019, var der bred opbakning til et mål om 70 procent GHG-reduktion i 2030 i forhold til 1990. Dette vil kræve en væsentligt højere VE-andel end de 55 procent. Rundt regnet må ETS sektoren²⁰ gå op til 100 procent VE i 2030. VE-udbygningen skal dog gøres klogt. Biomasse udgør 2/3 af Danmarks samlede forbrug af VE²¹ og andelen forventes at stige. Det er bekymrende, da biomasse ikke er CO₂-neutralt, og bæredygtig biomasse er en knap ressource. Danmark afleverede i 2019 sin Nationale Energi og Klimaplan (NECP) til EU, men i denne mangler en plan for den nødvendige indsats for energieffektivitet for at komme på omdrejningshøjde med Paris-aftalen og 70 procent målet.

ANBEFALINGER

- VE-udbygning bør accelereres frem mod 2030 med fokus på vind- og solenergi samt energieffektivitet i både byggeri, transport og erhverv, så tempoet afspejler Paris-aftalen. Der skal skabes store nok CO₂-reduktioner til at fortsætte den grønne omstilling trods øget elforbrug fra nye datacentre.
- Det nye 2030 mål om 70 procent reduktion er stort fremskridt, vigtig også at have fokus på, at energieffektivitet er en vigtig del af omstillingen.

INTERNATIONALT

Det er positivt, at regeringen opprioriterer den grønne udviklingspolitik, blandt andet gennem et løft til Klimapuljen. Klimapuljen finansierer en række indsatser, som bidrager til mål 7, herunder det 'Danske Energi Partnerskabsprogram' (DEPP). Fokus i DEPP er dog forsat næsten udelukkende på vækstlande, hvilket er skævt i forhold til Klimapuljens målsætning om at støtte udviklingslande. Ligeledes savnes mulige synergier med civilsamfundet. Danidas landeprogrammer i fattige, stabile lande, har kun i begrænset omfang bæredygtige energiindsatser. Dette medfører, at dansk udviklingsbistand kun i begrænset omfang støtter op om en 'timely green transition' i disse lande. Desuden har adskillige eksempler såsom i Kenya²² og Mexico²³ vist, at oprindelige folks rettigheder kommer under pres i VE-indsatser. Mål 7 og Verdensmålenes overordnede målsætning om "leave no-one behind" opnås kun, hvis menneskerettigheder tænkes ind som en ufravigelig del af Danmarks VE-tiltag.

ANBEFALINGER

- Regeringen bør give højere prioritet til indsatser, som understøtter Verdensmål 7 samt en "timely green transition" i fattige, stabile lande. Dette gælder også 'blended-finance' tiltag med institutionelle investorer.
- DEPP III bør øge muligheden for partnerskaber med civilsamfundsorganisationer, f.eks. som potentielle partnere under det såkaldte 'secondary strategic objective'.
- Danmarks VE-indsatser skal sikre en menneskerettighedsbaseret tilgang, inklusiv fokus på oprindelige folks rettigheder.

VERDENSMÅL 8 ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Skab fuld beskæftigelse og anstændigt arbejde med lige løn

Beskyt arbejdstagerrettigheder, og skab sikre arbejdsmiljøer

Før en politik, der skaber jobs og fremmer virksomheder

NATIONALT

Danmarks bidrag skal nationalt og internationalt fokusere på sammenhængen mellem vækst og bæredygtighed, og sikre rammebetingelser så virksomheders vækst og jobskabelse indrettes bæredygtigt. Den største udfordring for at nå mål 8 bliver den arbejdsløshed, som følger Covid19-krisen, der også påvirker arbejdsforhold, organisering af arbejdsmarkedet og bæredygtig produktion negativt.

Opsvinget efter finanskrisen har ikke ændret den relative ledighed for de 15 til 24-årige i Danmark. De har fortsat dobbelt så høj ledighed som den gennemsnitlige,²⁴ og andelen af unge, der hverken er i arbejde eller uddannelse (NEET) er heller ikke bragt mærkbart ned.²⁵ Ti pct. af vores ungdomsårgange er i risiko for social eksklusion og fattigdom.²⁶ Danmark lever ikke op til Mål 8.6 om, inden 2020, at reducere betydeligt i antallet af unge der hverken er i arbejde eller i uddannelse. Udover en større indsats i forhold til ungdomsarbejdsløsheden, er der behov for styrket indsats mod social dumping, bedre beskyttelse i nye atypiske stillingstyper,²⁷ tilpasning til stigende pensionsalder og bedre tilbagetrækningsmuligheder.

ANBEFALINGER

- Regering og arbejdsmarkedets parter skal iværksætte en tværsektoriel handleplan for at sænke antallet af unge ude af arbejds- og uddannelsesforløb.
- Social dumping skal imødegås, bl.a. ved at udbrede aftaler om kædeansvar og sociale klausuler.
- Atypiske ansættelser på arbejdsmarkedet skal sikres bedre beskyttelse.
- Systematiske undersøgelser af diskrimination ved ansættelse ift. alder, etnicitet, handicap og køn, samt opfølgende indsatser skal igangsættes.
- Der skal skabes muligheder i lovgivning og overenskomster for nye typer fleksible seniorjob og seniorordninger og gives bedre tilbagetrækningsmuligheder for fysisk og psykisk nedslidte.

INTERNATIONALT

Danmark bør, i overensstemmelse med den udviklingspolitiske strategi,²⁸ bruge udviklingsbistanden som katalysator for bæredygtig beskæftigelse og erhvervsudvikling, og herunder sikre at danske virksomheder opfylder ILO's konventioner og FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv. Bortset fra en beskeden og tidsbegrænset støtte til de danske arbejdsmarkedsparter frem til 2021,²⁹ udnytter regeringen ikke mulighederne for at være katalysator for arbejdsmarkedslovgivning, der kan sikre udviklingslandene nationale rammebetingelser for velfungerende arbejdsmarkeder.

Ifølge erhvervsministeren³⁰ står det højt på regeringens dagsorden at støtte et erhvervsliv, der tager ansvar for samfundet, menneskerettigheder og miljø. En positiv melding, som dog kræver opfølgende handling, er overvejelserne omkring hvordan der kan arbejdes med anbefalinger fra FN om en lovpligtig indsats.³¹ Ifølge en international undersøgelse³² viser rapporteringen fra størstedelen af danske virksomheder og investorer stadig en utilstrækkelig indsats på menneskerettighedsområdet.

ANBEFALINGER

- Danmark bør som, Frankrig, Finland og Norge, indføre skærpede rammevilkår for erhvervslivet for at sikre en ansvarlig og bæredygtig virksomhedspraksis på tværs af sektorer. Især hvad angår lovpligtig nødvendig omhu (due diligence) og straffeansvar i alvorlige sager.
- I Danmarks samarbejdslande skal der afsættes tilstrækkelig udviklingsbistand til sikring af rammebetingelser for velfungerende arbejdsmarkeder, og udviklingsbistanden skal være katalysator for arbejdsmarkedslovgivning og social dialog, der fremmer anstændige jobs og bæredygtig beskæftigelse.
- Danmark skal arbejde for en langsigtet, massiv investeringsplan mellem EU og Den Afrikanske Union med udgangspunkt i, at der sikres forbedrede rammebetingelser på arbejdsmarkedet.

VERDENSMÅL 9 INDUSTRI, INNOVATION OG INFRASTRUKTUR

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

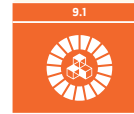

VURDERINGSGRUNDLAG

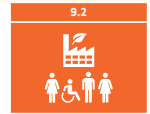
Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

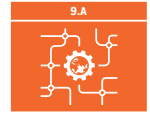
Byg bæredygtig og robust infrastruktur

Støt inkluderende og bæredygtig industrialisering

Styrk forskning, og opgrader industriteknologi

Styrk bæredygtig infrastruktur i udviklingslandene

NATIONALT

Danmark har generelt en veludbygget digital og fysisk infrastruktur. Et "Danmark i balance" forudsætter lige vilkår i infrastruktur tilgængelighed.

Danmark har udviklet nye infrastrukturløsninger: vindmølleparker, alternative energisystemer, skybrudssikring med videre. Den digitale infrastruktur er veludviklet, men der er fortsat 100.000 – 150.000 adresser som ikke har adgang til hurtig mobil og bredbåndsdækning, flest i tyndtbefolkede områder.³³

Udviklingen på transportområdet halter bagefter. Effektiviseringen af det danske jernbanenet har været relativt beskeden, blandt andet på grund af utilstrækkelige bevillinger. Manglende eller utilstrækkelig dækning med fleksibel og bæredygtig transport er et problem i landdistrikterne, som især går ud over svage befolkningsgrupper. I og omkring de store byer er problemerne støj, trængsel og luftforurening fra biltrafikken.

Danmark har gode forudsætninger for arbejdet med bæredygtig erhvervsudvikling og innovation. Danmark ligger nr. 7 i Global Innovation Index for 2019.³⁴ Danmark ligger også højt i forhold til offentlige investeringer i forskning og udvikling med 1,1 procent af BNP. Størstedelen af midlerne går til almen videnskabelig udvikling, men stadig flere midler øremærkes til "grøn" forskning, dog ofte på ad hoc basis via den årlige fordeling af forskningsreserven. Regeringen har, sammen med erhvervslivet, etableret 13 klimapartnerskaber, der samarbejder om tiltag, der skal reducere udledningen af drivhusgas og styrke virksomhedernes grønne konkurrenceevne. De 13 partnerskaber dækker alle erhvervslivets centrale sektorer.

ANBEFALINGER

- Der skal sikres lige adgang til hurtigt mobil og bredbåndsdækning overalt i Danmark.
- Den hurtige transport mellem de største byer skal styrkes og udbredelsen af el ladestander skal forbedres.
- Der bør udvikles bæredygtige og fleksible transportføddekæder i landdistrikterne.
- Den kollektive transport i byerne skal videreudvikles gennem smarte og fleksible løsninger.
- Prioriteringen af forskningsmidler til omstilling til mere bæredygtig produktion og transport bør sikres gennem flerårige aftaler.
- Regeringen bør tage aktiv styring af prioritering og implementering af initiativerne fra de 13 klimapartnerskaber.
- CO₂-afgiften bør hæves markant for at give incitamenter til omstilling til bæredygtig produktion.

INTERNATIONALT

Verdens fattige lande har svært ved at udvikle bæredygtige erhvervsliv. Dansk bistandspolitik har kun delvist hjulpet til.

Danmarks udviklingsbistand er faldet fra 0,91 procent af bruttonationalindkomsten i 2010 til 0,72 procent i 2018, og der er sket en ændring, således at støtten til erhvervsudvikling i mindre grad går til de fattigste lande. Danidas strategi arbejder med tre grupper lande: 1. Fattige, ustabile lande. 2. Fattige, stabile lande og 3. Omstilling- og vækstøkonomier (med Ghana og Sydafrika som eneste afrikanske lande syd for Sahara).³⁵ I strategien er Mål 9 kun angivet som en prioritet i relation til den tredje gruppe af lande.

ANBEFALINGER

- Danidas strategi bør ændres, så mål 9 ikke alene bliver en prioritet for samarbejdet med de såkaldte omstillings- og vækstøkonomier, men som minimum også for samarbejdet med gruppen af fattige, stabile lande.

VERDENSMÅL 10 MINDRE ULIGHED

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE actionaid

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Gør uligheden i
indkomst mindre

Udviklingslandene
skal repræsenteres
bedre i finansielle
institutioner

NATIONALT

Ulighed er stigende i Danmark. Udviklingen mod indfrielse af løftet om at øge medianindkomsten for de 40 procent af befolkningen med de laveste indkomster, går den forkerte vej. I 2008 modtog de 24,1 procent af de samlede indkomster. I 2018 var andelen faldet til 22,4 procent.³⁶ Samtidig har den rigeste 1 procent oplevet vækst i deres indkomst på 32 procent siden 2010. Endelig er der et kønsbaseret løngab på 14,6 procent.³⁷ Når det gælder formuer har de rigeste 10 procent hele 47,3 procent af den samlede nettoformue, mens halvdelen af befolkningen har knap 5 procent af den samlede nettoformue inkl. pensioner.³⁸

Det bryder med løftet om større inklusion af alle, når tiltag, såsom kontanthjælpsloft og integrationsydelse, medfører, at over 60.000 børn lever i relativ fattigdom og at andelen af mennesker, der lever for under 50 procent af medianindkomsten, er steget fra 6,7 procent i 2008 til 8,7 procent i 2018.^{39,40} Ulighed i alderdommen, i form af ulige økonomiske forhold samt ulige muligheder for inddragelse i sociale og politiske aktiviteter, er et resultat af akkumulerede problemer gennem livet. Udviklingen mod indfrielse af løftet om at stoppe diskrimination går også den forkerte vej. Flere med etnisk minoritetsbaggrund oplever diskrimination.⁴¹ I 2018 blev der registreret 449 hadforbrydelser.⁴² FN kritiserer integrationsydelsen og Ghettopakken som diskriminerende⁴³ og Danmark har ikke fulgt op på EU's anbefaling om en national handlingsplan mod diskrimination.⁴⁴

ANBEFALINGER

- Regeringen skal øge beskatningen af arbejdsfrie indtægter og formuer og øge progressionen i indkomstskattesystemet, det vil sige højere procentandel i skat, jo højere indkomsten bliver.
- Regeringen skal indføre en fattigdomsgrænse, afskaffe fattigdomsydelser og lade overførselsindkomster følge lønudviklingen.
- Regeringens årlige ulighedsredøgørelse bør lede til en handlingsplan for mindre ulighed.
- Regeringen skal udarbejde en handlingsplan mod alle former for diskrimination.
- Danmark skal støtte ældres mulighed for fysisk og digital mobilitet.

INTERNATIONALT

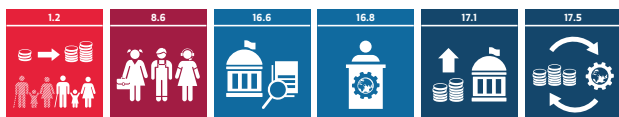
Ulighed i verden er enorm, og indkomstuligheden er steget i de fleste lande.⁴⁵ Næsten halvdelen af verdens befolkning lever for under 5,5 USD om dagen. Samtidig ejer verdens 2.153 dollarmilliardærer mere rigdom end 4,6 milliarder mennesker tilsammen. På globalt plan ejer mænd 50 procent mere end kvinder, og kvinder udfører mere end 3/4 af verdens ubetalte omsorgsarbejde.⁴⁶ Samtidig forsvinder 4.500 milliarder kroner hvert år i skattely,⁴⁷ hvilket går værst ud over verdens fattigste lande.⁴⁸ Ulighed rammer især kvinder, unge og ældre både økonomisk og socialt.⁴⁹

Der er også behov for, at danske politikere støtter arbejdet i FN for en international konvention for ældre mennesker.

ANBEFALINGER

- Danmark skal med sin udviklingspolitiske strategi fokusere på uligheds- og fattigdomsbekæmpelse.
- Danmark skal bekæmpe skattely med offentlig land-for-land rapportering for virksomheder og en forbedring af EU's 'sortliste' for skattelylande.
- Danmark skal sikre, at forhandlinger i FN, EU og OECD om en international selskabsskattebund leder til at virksomheder beskattes ud fra det afkast, de har i det pågældende land.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 11 BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

Gør byerne inkluderende og bæredygtige

Minimér byernes miljøpåvirkning

NATIONALT

I Danmark bor halvdelen af befolkningen i byer med over 20.000 indbyggere. Frem til 2030 forventes en fortsat stigning i byernes befolkningsudvikling, hvilket presser boligpriserne i vejret. Især studerende, ældre og udsatte grupper presses af de stigende boligpriser, men også mellemindkomstgrupper har sværere ved at finde boliger i byerne, som er til at betale. Huslejen for almene boliger stiger mere end forbrugerprisindekset, samtidig med, at behovet for almene boliger er stort. Samtidig er det positivt, at der er sat fokus på spekulationsrenoveringer i det private udlejningsbyggeri.

Den hurtige byudvikling forstærker problemer med luftforurening. Modelberegningerne af helbredseffekterne viser, at luftforureningen som gennemsnit for 2016-2018 er skyld i omkring 4200 for tidlige dødsfald, heraf stammer cirka 29 procent fra danske kilder.⁵⁰ 40 procent af Danmarks energiforbrug – og CO udledning – og en fjerdedel af den samlede affaldsmængde stammer fra byggeri og opsamling og genanvendelse af byggeaffald er ikke effektiv.

ANBEFALINGER

- Boligpolitikken bør sikre, at det er muligt for mennesker med lav indtægt at bo i byerne; byggeri af almene boliger til rimelige priser bør øges.
- Der bør stilles krav til screening af byggeri før nedrivning, så en større andel af byggeaffaldet genanvendes.
- Der bør vedtages en plan med tidsrammer og budget for at gøre offentlige bygninger og byrum tilgængelige for folk med nedsat mobilitet.

INTERNATIONALT

Der er ikke tilstrækkeligt internationalt fokus på inkluderende byudvikling, der giver alle adgang til anstændige boliger, sikre byrum, offentlig service mv. Samtidig er der stort set intet fokus på mindre byer og deres rolle i at skabe bæredygtige lokalsamfund, mindske presset på hovedstæderne og skabe alternativer til fartlig og ofte ulovlig migration. Klimaforandringerne sætter byerne yderligere under pres, og det går hårdest ud over de knap 1 milliard mennesker, der i forvejen lever under usikre forhold.

De lokale civilsamfund og græsrodsorganisationer varetager en lang række af de opgaver, der egentlig burde løses af lokale myndigheder. Desværre er der stigende pres på græsrodsorganisationer og enkeltindivider, hvilket underminerer muligheden for at gøre magthaverne ansvarlige.⁵¹

ANBEFALINGER

- Dansk udviklingsbistand bør sikre og understøtte adgangen til politisk og økonomisk deltagelse for udsatte grupper og styrke opbygningen af inkluderende og trygge bysamfund.
- Udviklingsbistanden bør have langt større fokus på byudvikling i de mindre byer og samtænke fokus på, og støtte, til privatsektor investeringer i byudvikling med inklusion af leave-no-one behind principper, så dansk-støttet erhvervsfremme kommer de mest udsatte til gode.
- Dansk udviklingsbistand bør sætte yderligere fokus på at styrke både lokale myndigheder og græsrodsorganisationer i de mest udsatte byområder.

VERDENSMÅL 12 ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

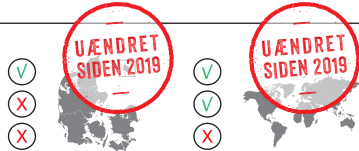

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Brug og håndtér naturressourcer bæredygtigt

Håndtér kemikalier og affald ansvarligt

Promover bæredygtighed i offentlige indkøb

NATIONALT

Hvis alle brugte ligeså mange naturressourcer, som vi gør i Danmark, skulle vi have mere end fire jordkloder.⁵² Vi er langt fra at opfylde mål 12.

EU's krav om øget genanvendelse af affald er en udfordring for Danmark, især nu, hvor der er fokus på kvalitet af faktisk genanvendelse og ikke kun på indsamlinggraden. Vi importerer store mængder affald, fordi der er investeret i centrale forbrændingsanlæg med overkapacitet. Hver dansker producerer årligt knap 800 kilo skrald i snit; det er næsten 300 kilo mere end en gennemsnitlig EU-borger.⁵³ Nuværende regeringsprogrammer og -aftaler om cirkulær økonomi, plast med mere, bringer os ikke i mål, og frivillige tiltag i industrien er ikke nok.

Danmark er langt fra at nå Amsterdamerklæringens mål om 100 procent afskovningsfri værdikæder i 2020. Palmeolie,⁵⁴ fodersoja og tømmer⁵⁵ importeres fortsat, uden at der sikres fuld bæredygtighed, med risiko for tropisk afskovning, tvangsforflyttelse af lokalbefolkning og disrespekt for menneskerettighederne. Knap 90 procent af den danske sojaimport er sojaskrå til foder. Intet (0 procent) af den soja, som bruges i den danske svineproduktion, er certificeret eller verificeret afskovningsfri.⁵⁶

ANBEFALINGER

- Det danske økologiske fodaftryk skal reduceres markant.
- Offentlige indkøb beløber sig til knap 300 milliarder kroner årligt og bør bruges som en vigtig drivkraft. Regeringen bør i en revideret udbudslov stille skærpede krav til offentlige myndigheder med hensyn til at stille krav til leverandørers indsats på menneskerettigheds- og miljøområdet.
- Danmark skal udarbejde og implementere en handlingsplan for ansvarligt forbrug og produktion, som del af en samlet handlingsplan for Verdensmålene.

INTERNATIONALT

Den Udviklingspolitiske og Humanitære Strategi fra 2017 nævner Mål 12 i alle fire spor for bilateral og multilateral bistand. Det er imidlertid ikke klart, hvordan dette udmøntes og monitoreres i praksis.

Danmark ødelægger vigtig skov i blandt andet Sydamerika via import af palmeolie, soja og træ.⁵⁷

Danmark er også storimportør af fisk og skaldyr, men ikke i front med ansvarlig handel.⁵⁸ Blandt de globale udfordringer er massivt overfiskeri, ulovligt fiskeri og kritisable arbejdsforhold i seafood-industrien.

ANBEFALINGER

- Lovkrav om rettidig omhu, risikovurdering, adgang til juridiske retsmidler for ofre for grove brud på FN's og OECD's retningslinjer samt om rapportering skal gælde både private og offentlige virksomheder og organisationer både nationalt og internationalt.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 13 KLIMAINDSATS

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Indbyg klimaindsatser i politiske beslutninger og planlægning

Implementér FN's rammekonvention om klimaændringer

NATIONALT

I 2019 lykkes det, at få klima meget højt på dagsordenen i valgkampene, både til Europa-Parlamentet og til Folketinget. Her blev kravet om en bindende klimalov, samt om 70 procent reduktion af det danske klimaudslip i 2030, formuleret. Først af grønne organisationer (med et borgerforslag), græsrodder, den grønne studenterbevægelse og unge helt bredt, og derefter politisk. Dette er et gennembrud for klimaindsatsen.

Det er positivt for den danske klimapolitik, at:

- klimaloven fra 2014 er markant forbedret med klimarådets styrkelse og bindende 70 procent reduktionsmål.
- forståelsespapiret og klimaloven har lagt stor vægt på, at Danmark skal være en drivkraft i international klimapolitik, og at klima skal integreres i andre politikker.

Den danske klimapolitik mangler fortsat at tage fat på vores samlede klimaftryk, ligesom der er usikkerhed om Nordsøolien. Det er dog positivt, at beslutningen om den 8. udbudsrunde, om fortsat ophentning af olie og gas fra Nordsøen, er udskudt, men der er behov for en endelig beslutning om ikke at gennemføre den eller andre udbudsrunder.

ANBEFALINGER

Anbefalinger til regeringen og politikerne:

- Tydeliggør forpligtelsen til at tage grønt lederskab.
- Udarbejd en 5-årige sektorstrategier.
- Tydeliggør hvilke sektorer der skal laves strategier for.
- Styrk formuleringerne om at Danmark skal reducere med 70 procent frem mod 2030.

INTERNATIONALT

Danmark skal leve op til sit globale ansvar. Vi skal gå forrest og handle på anbefalinger fra FN's Klimapanel, IPCC, øge klimafinansieringen, og støtte de mest marginaliserede grupper, der rammes hårdest af klimakatastrofer. Dette bør ske i fuld respekt for menneskerettighederne. Dette er afgørende for at nedbryde silotænkningen mellem Paris-aftalen og Verdensmålene, og for at sikre, at målene nås for alle.

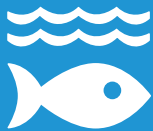
Danmarks ansvar indebærer også, at der laves en global afrapportering af de internationale effekter af den danske klimaindsats. At Danmark styrker sit internationale myndighedssamarbejde om klima, herunder arbejder for en øget EU-indsats, så EU's klimamål for 2030 bliver på mindst 65 procents reduktion. Og at Danmark går forrest i forhold til at agere på anbefalinger fra IPCC's særrapport om hav- og isområder, blandt andet ved at sikre, at der ikke bliver overfisket og at skrøbelige havområder beskyttes.

ANBEFALINGER

- Danmark skal bidrage med en fair andel til den internationale klimafinansiering, nemlig cirka fem milliarder kroner årligt. Som et tillæg til ulandsrammen på 0,7 procent af BNI.
- Danmark skal sikre balancen mellem støtte til reduktioner og klimatilpasning.
- Danmarks klimaforpligtelser skal stemme overens med de internationale menneskerettighedsforpligtelser, også via IFU⁵⁹ og den Grønne Klimafond.⁶⁰ Sårbar grupper som oprindelige folk skal informeres og inddrages.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 14 LIVET I HAVET

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuel indsats:

Reducér havforurening

Øg de økonomiske fordele ved bæredygtig brug af havets ressourcer

NATIONALT

Danmark er meget langt fra opnåelsen af Verdensmål 14, både nationalt og internationalt. Danske havområder lider under en uambitiøs Havstrategi. Der mangler seriøse miljømål og beskyttelsestiltag. Mange af de marine beskyttede områder er utilstrækkeligt beskyttet. Tilførsel af næringsstoffer fra land er fortsat en stor trussel for havmiljøet. Områdepåvirkning af bundsløbende redskaber for fisk og andet liv i havet er for stort i danske farvande og der tillades fortsat råstofindvinding i følsomme havområder.

Danmark er fortalere for elektronisk monitoring med kamera og indfører det nu for fiskeri i Kattegat, som betingelse for, at bifangst af torsk tillades, trods videnskabelig rådgivning om nulfangst af torsk i Kattegat. Fangstmængder af blandt andet ål, torsk, sild er sat højere end videnskaben anbefaler. Fiskeriforvaltningen er ikke tilstrækkelig, hvilket er blevet påpeget af Rigsrevisionen og EU-Kommissionen.

ANBEFALINGER

- Danmark skal hæve ambitionsniveauet betydeligt nationalt og havforvaltningen skal foregå via en økosystem-baseret tilgang og ud fra overholdelse af forsigtighedsprincippet.
- Danmark skal sikre, at 100 procent af havet er bæredygtigt forvaltet, mindst 30 procent særligt beskyttet og 10 procent afsat som videnskabelige referenceområder.
- Fiskebestande skal genoprettes til niveauer, der kan give maksimalt bæredygtigt udbytte. Elektronisk fiskeri-kontrol skal sikres; højere krav stilles til implementeringen af de internationale aftaler og forpligtelser; og flere fiskepladser for skånsomt fiskeri sikres.

INTERNATIONALT

Den danske Udenrigspolitiske Strategi og internationale indsatsprioriteter i ringe grad bevarelse af verdens marine økosystemer. I EU-sammenhæng har Danmark adskillige steder blokeret for andre landes ønske om fiskerirestriktioner i beskyttelsesområder. En milliard mennesker, primært i udviklingslande, skønnes at være afhængige af fisk som primær proteinkilde. EU's frihandelsaftaler bidrager til, at småfiskere i udviklingslande mister kontrollen over fiskeriressourcerne, når EU køber sig adgang til deres farvande. 90 procent af verdens fiskebestande er enten overfisket eller fuldt udnyttet. Mangroveskove, koralrev og havgræsenge er blandt de mest truede økosystemer på jorden med skræmmende ødelæggelsesrater. Med det globalt stigende fokus på 'blå vækst' frygter internationale småfiskerbevægelser, at deres vilkår for at ernære sig fra havressourcer undermineres yderligere.

Referencer⁶¹

ANBEFALINGER

- Danmark skal aktivt arbejde for at styrke EU's position i FN-forhandlingerne om en traktat for bevaring og bæredygtig udnyttelse af havets biodiversitet i områder uden for national jurisdiktion.
- Stærke institutionelle rammer skal sikres globalt, gennem en COP med beslutningskraft, herunder til udpegning af beskyttede havområder og sikring af småfiskeres og oprindelige folks adgang til havområder.
- Regeringen skal frem mod, og under, forhandlingerne om Biodiversitetskonventionens udkast til nye miljømål arbejde for at sikre, at andelen af marine beskyttede områder under "strict protection" hæves til mindst 30 procent.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 15 LIVET PÅ LAND

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

VURDERINGSGRUNDLAG

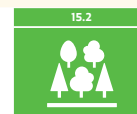
Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

Bevar og genopret økosystemer på land og i ferskvand

Stop skovrydning og genopret ødelagte skove

Beskyt biodiversitet og naturlige levesteder

Tag hensyn til økosystemer og biodiversitet i national og lokal planlægning

NATIONALT

Der mangler fyldestgørende politik, strategi, finansiering og handlingsplan for biologisk mangfoldighed til opfyldelse af mål 15. Danmark har det mindste Natura 2000-areal i EU (8,3 procent). Under 1 procent af Danmarks areal er effektivt beskyttet og forvaltet, med natur som eneste formål. Alle EU-beskyttede skovnaturtyper i Danmark er i stærkt ugunstig naturtilstand.⁶² Andelen af naturtyper i ugunstig tilstand er steget fra 90 procent til 95 procent fra 2013 til 2019. Den danske Rødliste (2019) viser fortsat tilbagegang og en øget andel af truede arter fra 2010 til 2019. Udviklingstendenser for de rødlistede arter viser, at flere er i tilbagegang end i fremgang. 40 procent af de rødlistede arter lever i skovnatur, men 61 procent af de rødlistede arters levesteder i skov er fortsat ikke dækket af Natura 2000-netværket.

Mængden af dødt ved i danske skove er under en tredjedel af, hvad der anbefales for minimum økologisk funktionalitet. Dødt ved er afgørende for størstedelen af rødlistede skovarter.

ANBEFALINGER

Regeringen og Folketinget skal:

- Fastsætte nationale mål for biodiversiteten der, som minimum, matcher EU's målsætninger og nye globale biodiversitetsmål efter 2020.
- Udvikle en biodiversitetsstrategi og handleplan, der følger biodiversitetskonventionens retningslinier.
- Udlægge flere og større sammenhængende naturområder, så 30 procent af landarealet er natur; øge indsatsen for at forbedre naturtilstanden; stoppe arternes tilbagegang; forbedre overvågning af naturtyper og arter, samt indsamle data til troværdig rapportering på relevante indikatorer; og FSC-certificere meget mere produktionskov.

INTERNATIONALT

Både afrapportering og tildeling af ressourcer til relevante internationale aftaler og konventioner, som Biodiversitetskonventionen (CBD), IPBES (FN's biodiversitetspanel) og CITES (handel med truede arter) er utilstrækkelig og faldende.

Danmarks opfyldelse af FN's Aichi mål, der er globale og udstikker vejen til at stoppe nedgang og genoprette biodiversiteten senest i 2020, er stort set fraværende. Bidragene til FN's miljøprogram er beskåret fra 150 mio. kr. i perioden 2013-2017 til 50 mio. kr. i perioden 2017-2021. Bidrag til Den Globale Miljøfacilitet (GEF) er reduceret.⁶³

ANBEFALINGER

Regeringen og Folketinget skal:

- Formulere klare og målbare ambitioner og prioriteringer for internationale indsatser og samarbejder
- Øge finansieringen af udviklingsbistand relateret til Mål 15, øge indsatsen for og deltagelse i de internationale aftaler, Danmark har tiltrådt, for eksempel CBD, IPBES, CITES og Bernkonventionen.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 16 FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

IWGIA

EKSTERNE BIDRAG

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

Reducér vold overalt

Styrk retssikkerheden, og giv alle adgang til retfærdig rettergang

Skab effektive, ansvarlige og gennemsigtige institutioner

Beskyt grundlæggende frihedsrettigheder, og giv aktindsigt

NATIONALT

Danmark er i toppen af internationale korrupsions-, friheds- og fredsmåliger, og burde have et godt udgangspunkt for implementeringen af Mål 16.⁶⁴ Alligevel opleves en stor usikkerhedsfølelse i Danmark,⁶⁵ og det civile råderum er blevet indskrænket gennem diskriminerende lovgivning, herunder maskeeringsforbud, skærpede strafzoner og håndtryksceremonier.

ANBEFALINGER

- Danske politikere skal ophæve lovændringer, som strider mod hensigterne med ligestillings- og antidiskriminations-lovgivning.

INTERNATIONALT

Frihedsrettigheder, og det politiske råderum for civilsamfundet, indskrænkes fortsat.⁶⁶ Der udvikles overvågende og censurerende lovgivning. Antallet af mord, bortførelser og tilbageholdelser af journalister og menneskerettighedsforkæmpere er stigende, hvor omkring halvdelen af de dræbte er oprindelige folks ledere og aktivister.⁶⁷ Samtidig udsættes børn i konfliktsituationer i stigende grad for grove overgreb.⁶⁸

Sikkerhedsinterventioner kan ikke alene løse konflikter eller skabe varig fred, hvorfor der skal fokus på at fjerne de grundlæggende årsager til en konflikt og på at sikre en bæredygtig udvikling med inddragelse af alle befolkningsgrupper, inklusive oprindelige folk, flygtninge, kvinder, asylansøgere, etniske og religiøse minoriteter, børn og unge. Samtidig skal sårbare befolkningsgrupper beskyttes.⁶⁹

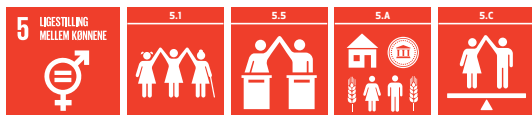
Danmark kan, gennem sin plads i FN's Menneskerettighedsråd og sit kandidatur til FN's Sikkerhedsråd, fastholde udmeldte prioriteter om civilsamfundets råderum og sikring af menneskerettighederne; sikre overholdelse af konventioner og internationale aftaler, herunder princippet om 'Responsibility to Protect'; samt sikre implementeringen af Menneskerettighedsrådets, og dets underorganers, resolutioner.

2020 er 20-året for vedtagelse af sikkerhedsrådsresolution 1325 om kvinder, fred og sikkerhed. Den danske handlingsplan på dette område ikke er blevet fulgt op siden 2013. Det er vigtigt at 1325 resolutionen indgår i alle danske strategier og landeprogrammer, med fokus på, at kvinders deltagelse har afgørende betydning for bæredygtig fred.⁷⁰

ANBEFALINGER

- Danmark skal:
- Vise "civic space" lederskab i EU, Europarådet, FN og bilateralt, og fremme det civile råderum i beslutnings- og fredsprocesser. Herunder styrke programmer for god regeringsførelse, for at sikre beskyttelse og adgang til retssystemet for oprindelige folk, flygtninge og asylansøgere.⁷¹
 - Bruge sin plads i FN's Menneskerettighedsråd, og sit kandidatur til FN's Sikkerhedsråd, til arbejde for civilsamfundets råderum; sikring af menneskerettighederne; samt overholdelse af konventioner og internationale aftaler. Desuden aktivt støtte FN's 'Monitoring and Reporting Mechanism' for at sikre dokumentation af overgreb mod børn og andre udsatte.
 - Kræve at virksomheder tilslutter sig nul-tolerance politikker om vold og overgreb mod miljø- og menneskerettighedsforkæmpere.⁷²
 - Prioritere 1325 resolutionen, inddrage civilsamfundet i implementeringen, samt sikre finansielle midler til civilsamfunds og statslige institutioners arbejde med resolutionen.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 17 PARTNERSKABER FOR HANDLING

DELMÅL
I FOKUS

FORFATTERE

MELLEMFOLKELIGT
SAMVIRKE ACTORIAL

VURDERINGSGRUNDLAG

Politisk plan vedtaget:

Plan opdateret siden vedtagelsen af 2030-dagsordenen:

Mål kan nås i 2030 med aktuell indsats:

Styrk udviklingslandenes evne til at indsamle egne skatteindtægter

Bistå udviklingslande med at gøre deres gæld bæredygtig

Styrk sammenhængen i politikker for bæredygtig udvikling

Tilskynd til effektive partnerskaber

NATIONALT

FN estimerer, at der mangler 2,5 til 3 trillioner US dollars om året til finansiering til at opnå Verdensmålene.⁷³ Det betyder, at der skal mobiliseres betydeligt flere midler, blandt andet til at dække omkostningerne fra klimaforandringer i udviklingslandene. Det kan gøres ad forskellige veje: bistand, nationale skatteindtægter, private investeringer og igennem lån. Danmark bør, derfor, som et første skridt øge vores udviklingsbistand.

Danmark er med Lissabontraktaten forpligtet til at sikre politikkohærens for udvikling. Det betyder, at Danmark skal sikre sammenhæng mellem politikker; eksempelvis må skattepolitikker ikke underminere udviklingspolitikker. Nye og eksisterende skattepolitikkers konsekvenser for udvikling bør derfor undersøges (Delmål 17.2).⁷⁴ Der er stort fokus på udenlandske investeringer samt offentligt-private partnerskaber med henblik på at sikre finansiering af udvikling (Delmål 17.3 og 17.17).⁷⁵ Det er afgørende, at stille krav til at bistandsmidler, der bruges til at rejse private midler, skal disse investeringer motiveres af et fokus på positive udviklingsprocesser og fattigdomsreducering, og ikke af danske egeninteresser.

ANBEFALINGER

- Danmark skal hæve udviklingsbistanden til 1,0 procent af bruttonationalindkomsten for at understøtte opnåelsen af Verdensmålene og finansiere klimagælden til udviklingslandene. Nye globale klimafinansieringskilder bør afsøges.
- Danmark skal lave spillover-analyser af egne skattepolitikker for at sikre politikkohærens for udvikling.
- Offentligt-private partnerskaber skal have et langsigtet udviklingsperspektiv. Private investorer bør ikke investere i kommercielle selskaber inden for sundhed og uddannelse.

INTERNATIONALT

Udviklingslandene står hvert år overfor massive skattetab på grund af aggressiv skatteplanlægning og illegitime pengestrømme;⁷⁶ blandt andet fordi der fortsat er for lidt gennemsigtighed om for eksempel virksomheders ejerforhold og skattebetalinger på tværs af landegrænser. Samtidig er EU-kriterierne for, hvornår et land er et skattely, ikke restriktive nok.⁷⁷

I udviklingslandene er der brug for skattereformer, der understøtter udvikling, jævnfør Delmål 17.1,⁷⁸ og politikkohærens. Reformerne skal derfor blandt andet sikre progressiv beskatning.

Mange udviklingslande står i en eskalerende gældskrise, som undergraver initiativerne for opnåelse af Verdensmålene, jævnfør Delmål 17.4. Derfor skal Danmark presse på for at internationale organisationer skaber bæredygtige multilaterale gældsafviklingsmekanismer, der sætter menneskerettigheder over "servicering" af gæld.

ANBEFALINGER

- Som en del af verdens akutte respons på coronakrisen bør alle udviklingslandenes gældsrelaterede renter og afdrag slettes i 2020 og 2021. Dette pusterum skal benyttes til at etablere en global mekanisme under FN, der kan behandle alle typer gæld for udviklingslandene samlet med henblik på omlægning og sletning af store dele af gælden.
- Danmark skal aktivt kæmpe for mere gennemsigtighed på skatteområdet, samt støtte det af FN nyligt etablerede FACTI Panel⁷⁹ i kampen mod illegitime pengestrømme og med perspektiv for, at det internationale skattesamarbejde gennem FN styrkes.⁸⁰
- FN, EU og Danmark skal støtte udviklingslande i at vedtage og implementere progressive skattesystemer.

HUSK OGSÅ MÅL OG DELMÅL

VERDENSMÅL 1

- 1 Danmarks Statistiks Verdensmålsplatform, www.dst.dk/da/Statistik/Sdg
- 2 Poverty and Inequality in Europe Michael Dauderstädt and Cem Kelttek U, Friedrich Ebert Stiftung

VERDENSMÅL 2

- 3 Report of the Secretary-General on SDG Progress 2019 Special Edition: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/24978Report_of_the_SG_on_SDG_Progress_2019.pdf
- 4 The World Bank: <https://blogs.worldbank.org/voices/poverty-and-exclusion-among-indigenous-peoples-global-evidence>
- 5 Goal 2: target 2.3: By 2030, double the agricultural productivity and incomes of small-scale food producers, in particular women, indigenous peoples, family farmers, pastoralists and fishers, including through secure and equal access to land, other productive resources and inputs, knowledge, financial services, markets and opportunities for value addition and nonfarm employment.

VERDENSMÅL 3

- 6 Sundhedsstyrelsen
- 7 UNFPA, Technical Brief on COVID-19: A Gender Lens

VERDENSMÅL 4

- 8 <https://www.dr.dk/nyheder/politik/s-regeringen-vil-give-alle-flygtninge-gratis-uddannelse>
- 9 <https://www.educationcannotwait.org/about-ecw/>

VERDENSMÅL 5

- 10 <https://www.dr.dk/nyheder/indland/danmark-ryger-ned-pa-rangliste-over-ligestillede-lande>
- 11 https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2018/11/RFF-NYT-November-2018_Hvordan-bruger-danskerne-tiden.pdf
- 12 <https://www.vive.dk/da/nyheder/2019/kvindefag-er-stadig-lavtloensfag/>
- 13 <https://mfvm.dk/nyheder/nyhed/nyhed/undersogelse-flere-kvindelige-ledere-bare-ikke-paa-topposterne/>
- 14 https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_dynamiske-effekter_af_offentlige_udgifter.pdf
- 15 Bl.a. ifm. 'Konference om seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder i humanitære kriser' d. 29. oktober 2019
- 16 IACHR (2017): *Indigenous Women and Their Human Rights in the Americas* <https://www.iwgia.org/images/documents/popular-publications/indigenous-women-americas.pdf>

VERDENSMÅL 6

- 17 <https://www.geus.dk/media/22917/grundvand1989-2018-rettet.pdf>
- 18 Miljøstyrelsen (2017), Aftale om Pesticidestrategi 2017-2021. De Nationale Geologiske Undersøgelser for Danmark og Grønland, Grundvandsovervågning. <http://www.geus.dk/vandressourcer/overvaagningsprogrammer/grundvandsovervaagning/>
- 19 <https://www.ft.dk/samling/20191/almdel/mof/spr/309/svar/1630645/2144103.pdf>

VERDENSMÅL 7

- 20 ETS: EU's Kvotesystem "Emission Trading System" (ETS).
- 21 Energistatistikken s. 5: DK producerede i 2018 selv 92.728 TJ biomasse, hertil kommer 75.646 TJ importeret biomasse vi importerede – minus de 2116 TJ biodiesel DK eksporterede. Det betyder, at DK forbrugte 166.258 TJ biomasse. DK samlede VE forbrug i 2018 opgøres til 246.331 TJ, dvs. biomassen udgør ca. 2/3 eller helt præcist 67,49% af DK's samlede forbrug af VE https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Analyser/energistatistik_2018.pdf
- 22 Kenya, Lake Turkana: <https://iwgia.org/en/resources/publications/3535-the-impact-of-renewable-energy-project-on-indigenous-communities-in-kenya>
- 23 Mexico, Oaxaca: https://www.cbs.dk/files/cbs.dk/jacobo_cbds_wp_1-2019.pdf

VERDENSMÅL 8

- 24 Ledighedsprocenten for de 15 til 24-årige var i 3. kvartal 2019 11,0 mod 5,1 for hele arbejdsstyrken. DS AKU111K.
- 25 NEET-statistik (Not in Employment, Education or Training) opgør hvor mange unge på 16-24 år, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse. I 2008 ved finanskrisens start var det 58.756 unge, i 2018 er tallet 69.133. DS NEET1.
- 26 Se Nyt fra DS, 14. marts 2018 - Nr. 101, samt AE-analyserne "I dele af DK er hver 5. ung hverken...", 2018-10-17, og "Parkeret på sidelinjen", 2018-11-03
- 27 f.eks. nye stillingstyper for immigranter, løsarbejdere, unge akademikere, freelancere og beskæftigede i platformøkonomisk virksomhed, hvor sidstnævnte er de forretningsmodeller, baseret på en platform (ofte digital), der fungerer som mellemlid mellem en bruger og en ejer.
- 28 Danmark vil "fremme mere velfungerende arbejdsmarkeder i udviklingslandene baseret på arbejdstagerrettigheder og social dialog med rammebetingelser, som også omfatter en sund arbejdsstyrke og civilsamfundsorganisationers støtte til erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelser" (Danida: 'Verden 2030: Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi', s.27, København 2016).
- 29 Fra 2017 er der oprettet et konsortium ml. parterne på det danske arbejdsmarked og afsat et mindre beløb af udviklingsbistanden til at fremme dansk medvirken til at skabe sådanne rammer for udviklingslandenes arbejdsmarkeder. Finansiering er sikret indtil 2021.

30 Svar fra erhvervsminister Simon Kollerup på spørgsmål fra folketingets Udenrigsudvalg. <https://www.ft.dk/samling/20191/almdel/uru/spm/43/svar/1626254/2137285.pdf>

31 UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights, Concluding observations on the sixth periodic report of Denmark, concluding observations adopted at its 60th meeting on 18 October 2019.

32 <http://www.allianceforcorporatetransparency.org/database/>

VERDENSMÅL 9

33 Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets rapport: fremtidens telepolitik for hele Danmark, marts 2018 Noa Jankovic, Landdistrikternes Fællesråd, Public Service, DR 1, 20.02.2020.

34 Global Innovation Index 2019. Udarbejdet af World Intellectual Property Organization, Cornell University og INSEAD. <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report>

35 The World 2030. Denmark's Strategy for development cooperation and humanitarian action. Danida, 2017.

VERDENSMÅL 10

36 <https://www.dst.dk/da/Statistik/Sdg/10-mindre-ulighed/delmaal-01/indikator-1>

37 <https://www.hk.dk/aktuelt/blogs/estrid-husen/2019/11/12/kvindernes-sidste-arbejdsdag>

38 https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_halvdelen-af-befolkningen-sidder-paa-5-pct-af-formuerne-i-danmark_.pdf

39 https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_flere-aars-stigning-i-fattigdom-afloeses-af-stagnation.pdf

40 <https://www.dst.dk/da/Statistik/Sdg/10-mindre-ulighed/delmaal-02/indikator-1>

41 <https://integrationsbarometer.dk/udviklingsrapporter/hele-landet.html>

42 <https://politi.dk/-/media/mediefiler/dokumenter/landsdaekkende/statistikker/hadforbrydelser/hadforbrydelser-2018.pdf?la=da&hash=4CF3317C7F828062A189F2049E2549F13ACB622E>

43 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fDNK%2fCO%2f6&Lang=en

44 <https://fra.europa.eu/en/news/2019/rising-inequalities-and-harassment-fundamental-rights-protection-falters>

45 <https://wir2018.wid.world/files/download/wir2018-summary-english.pdf>

46 https://oxfamibis.dk/sites/default/files/media/pdf_global/denmark_pdf/engelsk_resume_time-to-care-inequality-200120-sum-embargo-en.pdf

47 <https://missingprofits.world/>

48 <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2019/09/tackling-global-tax-havens-shaxon.htm>

49 <https://ourworldindata.org/economic-inequality-by-gender>

VERDENSMÅL 11

50 The Danish Air Quality Monitoring Programme. Annual Summary for 2018, DCE Aarhus Universitet.

51 Øvrige tal og analyser fra Baseline for Verdensmålene, Verdensmål 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund, Realdania, Dansk Arkitektur Center og Rambøll Management Consulting (2019) World Urban Prospekts, UNICEF State of the Worlds Children Baseline-data fra Plan Børnefondens strategiske partnerskabsaftale med DANIDA.

VERDENSMÅL 12

52 <http://data.footprintnetwork.org/#/compareCountries?type=earth&cn=54&yr=2016>

53 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20190123-1>

54 https://www.idhsustainabletrade.com/uploaded/2020/02/IDH_The-UoA-to-Tackle-Tropical-Deforestation_2020-web.pdf

55 https://d1qkbvpihprf5.cloudfront.net/downloads/risky_business_full_report_final_31_january.pdf

56 https://static-curis.ku.dk/portal/files/235002522/IFRO_Udredning_2019_28.pdf

57 https://www.idhsustainabletrade.com/uploaded/2020/02/IDH_The-UoA-to-Tackle-Tropical-Deforestation_2020-web.pdf

58 https://c402277.ssl.cf1.rackcdn.com/publications/817/files/original/Living_Blue_Planet_Report_2015_Final_LR.pdf?1442242821

VERDENSMÅL 13

59 Eksempler på hvordan rettigheder kan trues i klimaprojekter finansieret af IFU og GCF <https://iwgia.org/en/resources/publications/3535-the-impact-of-renewable-energy-project-on-indigenous-communities-in-kenya> https://irm.greenclimate.fund/documents/1061332/1198301/IRM_initiated_proceedings_C-0002_-_Peru.pdf/4e333fd6-22b5-4fbc-a28d-0513b57a3eb4

60 For mere info se også: <https://www.altinget.dk/udvikling/artikel/ngo-klimakrisen-maa-aldrig-blive-en-undskyldning-for-at-tromle-hen-over-folks-rettigheder>

VERDENSMÅL 14

- 61 Biodiversitetsbarometer – Vurdering af Danmarks indsats for biodiversitet 2017, 2017, Danmarks Naturfredningsforening & WWF Verdensnaturfonden, <http://www.dn.dk/media/25152/biodiversitetsbarometer-2017.pdf>

Nielsen et al., Situationsbeskrivelse af den danske fiskeri-, akvakultur- og fiskeindustri sektor, 2015, IFRO Rapport, Nr. 237

http://orbit.dtu.dk/files/108552130/http_forskning.ku.dk_find_en_forsker_pure_files_135404267_IFRO_Rapport_237.pdf

Danmarks Havstrategi II (2019), Miljø- og Fødevarerministeriet, https://mfvm.dk/fileadmin/user_upload/MFVM/Natur/Havstrategi/HSII_foerste_del_-_endelig_udgave.pdf

Hansen, J.W. (red.) (2018), Marine områder 2016. NOVANA. Videnskabelig rapport fra DCE, nr. 253, <http://dce2.au.dk/pub/SR253.pdf>

ICES Greater North Sea Ecoregion – Ecosystem overview, 2019, https://www.ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2019/2019/EcosystemOverview_GreaterNorthSea_2019.pdf

Seafood Stewardship Index, 2017, Index Initiative, <https://www.indexinitiative.org/publications/seafood-stewardship-index/>

WWF's Living Blue Planet Report – Species, habitats and human well-being, 2015, http://ocean.panda.org/media/Living_Blue_Planet_Report_2015_Final_LR.pdf

VERDENSMÅL 15

- 62 Jesper Fredshavn, Bettina Nygaard, Rasmus Ejrnæs, Christian Damgaard, Ole Roland Therkildsen, Morten El-meros, Peter Wind, Liselotte Sander Johansson, Anette Baisner Alnø, Karsten Dahl, Erik Haar Nielsen, Helle Buur Pedersen, Signe Sveegaard, Anders Galatius & Jonas Teilmann.. 2019. Bevaringsstatus for naturtyper og arter – 2019. Habitatdirektivets Artikel 17-rapportering. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 52 s. Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 340

- 63 Kilder: Nyggard, B., Damgaard, C., Bladt, J. & Ejrnæs, R. 2019. Skovnaturtyper 2007-2016. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 226 s. – Videnskabelig rapport nr. 310 <http://dce2.au.dk/pub/SR310.pdf>
Biodiversitetsbarometer – Vurdering af Danmarks indsats for biodiversitet 2017. DN og WWF, december 2017 https://d1qkbvpihpr5.cloudfront.net/downloads/biodiversitetsbarometer_2017.pdf

VERDENSMÅL 16

- 64 <https://www.transparency.org/cpi2019>
<https://transparency.dk/korruption/korruption-i-danmark/>
<https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores>
<http://visionofhumanity.org/indexes/global-peace-index/>
- 65 <https://www.dst.dk/da/Statistik/Sdg/16-fred-retfaerdighed-og-staerke-institutioner/delmaal-01/indikator-4#istart>

- 66 <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2020/leaderless-struggle-democracy>

- 67 https://www.frontlinedefenders.org/sites/default/files/global_analysis_2019_web.pdf

- 68 <https://www.stopwaronchildren.org/report.pdf>, blandt andet s. 16.

- 69 <https://www.givenpigeret.dk/om-giv-en-pige-ret.html>

- 70 <https://um.dk/da/danida/strategi%20og%20prioriteter/strategiske-rammer/national-action-plan-for-implementation-of-un-security-council-resolution-1325/>

- 71 <https://www.developmentaid.org/api/frontend/cms/uploadedImages/2020/03/gender-equality-womens-rights-in-review-en.pdf>, især ss. 18-19

- 72 <http://unsr.vtaulicorpuz.org/site/images/docs/annual/2018-annual-a-hrc-39-17-en.pdf>

VERDENSMÅL 17

- 73 https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2019/07/EXEC.SUM_SG-Roadmap-Financing-SDGs-July-2019.pdf

- 74 https://actionaid.org/sites/default/files/stemming_the_spills_online.pdf

- 75 <https://www.ifu.dk/news/ny-fond-paa-fire-mia-kr-skal-bidrage-til-fns-verdensmaal/>

- 76 <https://www.taxjustice.net/2019/06/18/%ef%bb%bfhow-can-africa-take-action-against-corporate-tax-havenry-solutions-from-the-corporate-tax-haven-index-2019/>
https://www.oecd.org/corruption/Illicit_Financial_Flows_from_Developing_Countries.pdf

- 77 <https://www.oxfam.org/en/press-releases/once-again-eu-lets-tax-havens-hook>

- 78 https://oxfamibis.dk/sites/default/files/media/pdf_global/denmark_pdf/rapport_time-to-care-inequality-200120-embargo-en.pdf

- 79 <https://www.factipanel.org/>

- 80 http://oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/3782/How_tax_can_reduce_inequality.html

FORFATTERE

GLOBALT FOKUS
- Folkelige organisationers udviklings samarbejde

EKSTERNE BIDRAG

